

İmalatta gerileme beşinci ayında

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Türkiye

İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), üst üste beşinci ayda azalarak temmuzda 47.2'ye geriledi. Endeks, sektörün faaliyet koşullarında yavaşlamaya işaret ederken, söz konusu yavaşlama da Kasım 2023'ten bu yana en belirgin düzeyde oldu. Yeni siparişlerde ise son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi. Talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda dördüncü kez azaltmasına yol açtı. Personel yetersizliğinin de üretim hacimlerini olumsuz etkilediği belirtildi. Eşik değer 50'nin üzerinde ölçülen rakamlar sektörde iyileşmeye, altında ölçülen rakamlar da sektörde yavaşlamaya işaret ediyor. (SÖZCÜ)

İmalat PMI temmuzda 47,2 oldu

 Istanbul Sanayi Odası
(ISO) Türkiye İmalat

Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), anketinin Temmuz sonuçları açıklandı. Eşik değeri olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, haziran ayında 47,9 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, temmuzda 47,2'ye gerileyerek üst üste 5. ay eşik değerinin altında gerçekleşti. Endeks, sektörde yavaşlamaya işaret ederken, söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti.

Ekonomide durgunluk sürüyor fiyatlar durmuyor

■ Türkiye ISO İmalat Sektörü PMI, temmuz ayında 47,2 olarak, yeniden eşik değerini altında kaldı. Nisan ayında 49,3 olarak gerçekleşen PMI, mayısta 48,4, haziranda ise 47,9'a gerilemişti; öncü veri böylelikle üst üste dördüncü ayda 50 eşik değerinin altında gerçekleşti ve Kasım 2023'ten bu yana en düşük seviyeye indi. Endeks, sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret

ederken, söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti. Yeni alınan siparişlerde, Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi. Fakat buna rağmen enflasyondaki artış hız kesmiyor. Zamlar zaten tam gaz devam ediyor. Ham madde ve petrol fiyatlarındaki yükselişin yanı sıra Türk lirasının dolar karşısındaki za-

yıflığının da etkisiyle girdi maliyetleri temmuzda keskin bir artış kaydetti. Satış fiyatlarındaki artış nispeten hafif gerçekleşti. Türkiye Sektörel PMI raporu, üçüncü çeyreğe girilirken imalat sanayi sektörünün genele yayılı bir talep zayıflığı ile karşılaştığına işaret etti. Yeni siparişler son 9 ayda ilk kez olmak üzere, takip edilen 10 sektörün tamamında yavaşlama gösterdi.
- EKONOMİ SERVİSİ

İSO Türkiye İmalat PMI 47,2 oldu

İSO Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI) anketinin Temmuz 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, haziran ayında 47,9 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, temmuzda 47,2'ye gerileyerek 5. ay eşik değerinin altında gerçekleşti. ➡5

İhracat şampiyonu Baykar

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), temmuzda 47,2'ye geriledi. **İSO Türkiye** İmalat PMI anketinin Temmuz 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değeri olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, haziran ayında 47,9 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, temmuzda 47,2'ye gerileyerek üst üste 5. ay eşik değerinin altında gerçekleşti.

Endeks, sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret ederken, söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti.

Yeni alınan siparişlerde, Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi.

Benzer şekilde yeni ihracat siparişlerinde de yılın üçüncü çeyreği daha belirgin bir yavaşlama ile başladı. Talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda üst üste dördüncü kez azaltmasına yol açtı ve bu azalış, Kasım 2022'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Personel yetersizliklerinin de üretim hacimlerini olumsuz etkilediği bildirildi.

Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi. Öte yandan, istifalar ve emekliye ayrılmalar da bu gelişmede etkili oldu. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü. Ham madde ve petrol fiyatlarındaki yükselişin yanı sıra Türk lirasının dolar karşısındaki zayıflığının da etkisiyle girdi maliyetleri temmuzda keskin bir artış kaydetti. Satış fiyatlarındaki artış

nispeten hafif gerçekleşti.

Ham madde temininde yaşanan güçlükler ve yüksek nakliye maliyetleri nedeniyle tedarikçilerin teslimat süreleri artmaya devam etti. Satın alma faaliyetleri ise belirgin bir şekilde azaltıldı ve söz konusu azalış Kasım 2022'den bu yana en belirgin düzeyde kaydedildi. Ayrıca girdi ve nihai ürün stok seviyelerinde de düşüş gözlemlendi.

Türkiye Sektörel PMI raporu, üçüncü çeyreğe girilirken imalat **sanayi** sektörünün genele yayılı bir talep zayıflığı ile karşılaştığına işaret etti. Yeni siparişler son 9 ayda ilk kez olmak üzere, takip edilen 10 sektörün tamamında yavaşlama gösterdi.

Üretimde ise giyim ve deri ürünleri haricindeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Bu gelişmelerin sonucunda istihdam ve satın alma faaliyetleri de yaygın şekilde düşüş kaydetti.

Yeni siparişlerde genele yayılı yavaşlama kaydedilirken, en sert gerileme elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Bu sektörün yeni siparişleri yaklaşık 2 yıllık bir dönemin en sert düşüşünü kaydetti.

Sanayi alarm veriyor: İmalat göstergesi son 8 ayın en düşük seviyesine düştü

İSO Türkiye imalat satın alma yöneticileri endeksi temmuzda 47,2'ye gerileyerek, beşinci ay üst üste eşik değer olan 50'nin altında kaldı. Yeni alınan siparişlerde, son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızı olarak kayıtlara geçti.

EKONOMİK büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) anketinin Temmuz 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre; haziran ayında 47,9 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, temmuzda üst üste beşinci ay azalarak 47,2'ye geriledi ve sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret etti. Söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti. Sektörün performansındaki bozulmada, zorlu piyasa koşulları nedeniyle yeni siparişlerde yaşanan keskin düşüş belirleyici oldu. Yeni alınan siparişlerde, Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi. Yeni ihracat siparişlerinde de yılın üçüncü çeyreği daha belirgin bir yavaşlama ile başladı. Talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda üst üste dördüncü kez azalt-

masına yol açtı ve bu azalış Kasım 2022'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla birlikte istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü.

Hammadde ve petrol fiyatlarındaki yükselişin yanı sıra Türk lirasının dolar karşısındaki zayıflığının da etkisiyle girdi maliyetleri temmuzda keskin bir artış kaydetti. Enflasyon oranları, girdi maliyetlerinde olduğu gibi nihai ürün satış fiyatlarında da haziran ayına kıyasla yükseldi. Bununla birlikte satış fiyatlarındaki artış nispeten hafif gerçekleşti. Ham madde temininde yaşanan güçlükler ve yüksek nakliye maliyetleri nedeniyle tedarikçilerin teslimat süreleri artmaya devam etti. Satın alma faaliyetleri ise belirgin bir şekilde azaltıldı ve söz konusu azalış Kasım 2022'den bu yana en belirgin düzeyde kaydedildi. Ayrıca, girdi ve nihai ürün stok seviyelerinde de düşüş gözlemlendi. Türkiye Sektörel PMI raporu, üçüncü çeyreğe girilirken imalat **sanayi** sektörünün genele yayılı bir talep zayıflığı ile karşılaştığına işaret etti. Yeni sipa-

rişler son dokuz ayda ilk kez olmak üzere, takip edilen on sektörün tamamında yavaşlama gösterdi. Üretimde ise giyim ve deri ürünleri haricindeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Yeni siparişlerde genele yayılı yavaşlama kaydedilirken, en sert gerileme elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Bu sektörün yeni siparişleri yaklaşık iki yıllık bir dönemin en sert düşüşünü kaydetti. Toplam yeni siparişlerin yavaşlamasıyla birlikte firmalar temmuz ayında genel olarak üretimlerini azaltma yoluna gitti.

İSO Türkiye İmalat PMI anket verileri hakkında değerlendirmede bulunan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Temmuz ayı verileri, Türk imalatçıları açısından bir rahatlama belirtisi sunmadı. Aksine, yılın ikinci yarısına girilirken talep, üretim ve istihdamın haziran ayına göre daha yüksek oranda azalması, sektör üzerindeki baskıların yoğunlaştığına işaret ediyor. Bu bağlamda firmalar, koşullarda iyileşmenin yakın zamanda başlaması beklentisi içerisinde olacak" yorumu yaptı.

■ Merve Kızılalp

Sanayide 5 aydır çarklar dönmüyor

ISO tarafından açıklanan Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) verileri, Temmuz 2024'te imalat **sanayi** sektöründe belirgin bir yavaşlamaya işaret ediyor. Haziran ayında 47,9 olarak ölçülen endeks, temmuzda 47,2'ye gerileyerek üst üste beşinci ayda da düşüşünü sürdürdü. Bu rakam, Kasım 2023'ten bu yana en düşük seviye olarak kaydedildi. Yeni siparişler ve istihdam da son 20 ayın en keskin düşüşünü yaşadı.

► **BURAK ARZOVA**

Sanayi için durum
gitgide kötüleşiyor /14

Sanayi için durum gitgide kötüleşiyor

EKONOMİDE GÖRÜNÜM
Burak Arzova
burak.arzova@rbe.com.tr

Bu hafta, önce Temmuz 2024 Ekonomik Güven Endeksi'ni karşıladık. Arkasından İstanbul **Sanayi Odası'nın İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu** Araştırması Geldi. Sonra Haziran 2024 Dış Ticaret İstatistiklerini ve 2024 yılı İkinci Çeyrek Turizm İstatistiklerini gördük.

Veriler birbirinden farklı gibi görüne de her birini ele alıp, ekonomik görünümü irdelemek, genel dışış hakkında çok daha kapsamlı bir anlama sağlaması açısından önemli.

Ekonomik Güven Endeksi 5 alt endeksten oluşmakta. Alt endeksler farklı ağırlıklara sahip. Bu alt endeksler Tüketici Güven Endeksi (yüzde 20), Reel Kesim Güven Endeksi (yüzde 40), Hizmet Sektörü Güven Endeksi (yüzde 30), Perakende Ticaret Sektörü Güven Endeksi (yüzde 5) ve İnşaat Güven Endeksi (yüzde 5).

Ekonomik güven endeksinin 100'den büyük olması genel ekonomik duruma ilişkin iyimserliğe, 100'den küçük olması ise genel ekonomik duruma ilişkin kötümserliğe işaret olarak kabul ediliyor.

Haziran ayı Ekonomik Güven Endeksi 95,8 iken, Temmuz'da 94,4 oldu. Çok sert bir düşüş yok. Ancak en büyük ağırlığa sahip olan Reel Kesim Güvenindeki aylık düşüş 3,1. Bir önceki ayda da 2,7'lik bir düşüş yaşanmıştı. Reel Sektör Güven Endeksi eşik değer 100'ün oldukça altında (75,9). Hizmetler sektöründeki güven kaybı ise Temmuz'da 1,1 olmasına karşılık Hizmetler Sektörü Güven Endeksi 100 eşik değerinin oldukça üstünde (114,1).

Hizmetler Sektörü için durum kötü değil. Hizmetler Sektörünün lokomotifini Turizm'de Turizm Geliri Nisan, Mayıs ve Haziran aylarından oluşan II. çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %11,8 artmış.

Verilerin böyle olacağını az çok daha önce açıklanan öncü göstergelerden tahmin edebiliyorduk. Örneğin Merkez Bankası tarafından gerçekleştirilen İktisadi Yönelim İstatistiklerinde **sanayicilerin** gelecek üç aya ilişkin üretim hacmi, toplam sipariş miktarı, iç piyasa sipariş miktarı, ihracat sipariş miktarı, toplam istihdam beklentileri hep olumsuz.

Enflasyonla mücadele programlarında alınan 'Para Politikası Önlemleri'nin iç talebi talebi düşürmesi, ekonominin bu şekilde soğutulması beklenir. Alınan önlemler çok kez istihdam kaybına sebebiyet verir. Ücret artışlarındaki kısıtlamalar özellikle alım gücü düşük kesim üzerinde büyük etki yapar. Ekonomi rayından çokça sapsamıyorsa Para Politikası Önlemleri yumuşak bir inişe sonuçlanırken, ekonomik dengenin tamamen kaybolduğu ve enflasyonun kontrolden çıktığı ülkelerde yumuşak bir iniş gerçekleştirmek kolay olmaz ve sert bir iniş riski ile hep karşı karşıya kalır. Bazen alınan önlemler, bu önlemleri alan siyasi partilerin seçim kaybetmesine ve hatta siyaset sahnesinden silinmesine kadar

gidebilir.

Bunların bir kısmını 2001 krizinden sonra uygulanan IMF Programı döneminde yaşadık.

Fakat ekonomide dönüşümü sağlamak ve sağlam temelleri atmak açısından da bu kriz dönemleri bir fırsat olarak görülebilir.

IMF Programının uygulandığı 2001 krizi sonrası dönemde önce TL'nin bir miktar devalüasyona izin verilmiş sonra program yapısal reformlarla, para politikası, maliye politikası, dış ticaret politikası ve kur politikası eş güdümlü ile uygulanmıştı.

O programın amacı yüksek enflasyondan çıkış ve borç ödeyebilir yapıya Türkiye'yi kavuşturmaktı. Bugünkü iktidar da (o zaman tek başına iktidardı) bu programı kararlılıkla uyguladı. Ancak üretime geçişe yönelik bir programı devreye sokamadıkları ve gelen paraları taşta toprağa yatırp, kurumların bağımsuzluklarını tek tek ellerinden aldıkları için kurulan yapı bozuldu. Sonra Nas Ekonomisi geldi ve İllüzyon Ekonomisi ile bugün yaşadığımız yüksek enflasyon, yoksulluk vs. o günlerin mirası olarak bize kaldı.

Şimdilerde **sanayi** ciddi alarm veriyor. Haziran ayı Dış Ticaret Rakamlarına baktığımızda ihracatın 2024 yılı Haziran ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre %8,3 azaldığını, ithalatın da %4,4 azaldığını görüyoruz. İthalatın azalması elbette sevindirici ancak aylık ihracat azalışı ithalat azalışının neredeyse iki katı. Enerji ürünleri ve parasal olmayan altın hariç ihracat, 2024 Haziran ayında %9,4 azalmışken, enerji ürünleri ve parasal olmayan altın hariç ithalatı %2,7 azalma göstermiş. Fark burada neredeyse 3,5 kat.

Elbette mevsimsel etkileri de dikkate almak gerekir ancak 'Dış Dengele Olumlu Görünüm Sürüyor' demek de 'Çok Acayip'.

Dış Dengele olumlu görünüm

ihracattaki sert düşüşü dikkate almazsak evet sürüyor ancak İmalat

Sanayi yüzde 95 düzeyinde ihracata

çalışırken ihracat kapılarının kapanıyor olması çok büyük bir tehlikenin kapıda olduğunu işaretini

vermiyor mu bizlere?

İhracatçının sorunları büyük.

İçeride artan maliyetler, dışarıda küresel enflasyon nedeniyle artan

hammadde fiyatları, Türkiye'nin genel olarak emsal ülkelere göre

çok pahalı hale gelmiş olması, kredi maliyetlerindeki yükseklik, iç piyasa

alım gücü düşüşü nedeniyle iyiden iyiyeye daralması ve kurun

sürekli aynı seviyede tutuluyor olması,

ihracatçının rekabet edebilirliğini ortadan kaldırdığı gibi, mevcut

pazarlarına dahi satış yapabilemesinin önünde engel olarak duruyor.

Bu şirketler Nas Ekonomisi döneminde ucuz kredi kullandılar,

şimdi de bu duruma katlanırlar anlayışını çokça görüyorum.

Evet bu kredileri ağırlıkla KO-Bİller kullandılar. 2023 yılında ISO

İkinci 500'ün finansman giderleri

yüzde 103,1 oranında artmış, aynı

yılda faaliyet karı yüzde 44,9 artış

göstermiş. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı 12,9

puan artışla yüzde 45,1'e yükselmiş.

Çok yüksek bir oran. Ancak bunun karşılığında **sanayi** istihdamının

nispeten durağan seyrettiği 2023

yılında ISO İkinci 500'ün istihdamı

yüzde 9,1 artış göstermiş. Zaten Nas Ekonomisi ile istenen de bu değil miydi?

Yıllarca büyük zorlukla yaratılan

Türk **Sanayisine** karşı hoyrat değil tam tersine biraz daha hassas olmak gerekiyor.

► **BURCU AYDIN ÖZÜDOĞRU**
Faiz ne zaman iner? /14

EKOPOLİTİK
Dr. Burcu Aydın
Özüdoğru
burcu.aydin@tepav.org.tr

Faiz ne zaman iner?

Fed son bir yıldır faiz oranını %5,25-%5,50 aralığında tuttu.

Bu çerçevede, Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Sayın Cevdet Akçay'ın yaptığı açıklamalar oldukça isabetli oldu. Ancak bu açıklamalara rağmen Eylül ayında faiz indirim tartışmaları/çağruları son bulmayacaktır. Bunun önemli sebepleri arasında, ekonomide yaşanan sorunlar ile bunların siyasi yansımaları yer alacaktır.

TEPAV Para Politikası Değerlendirme Notlarımızda uzunca bir süredir kredi koşullarımın, özellikle küçük işletmelerin nakit finansman yönetimi açısından, oldukça zorlayıcı olduğunu belirtiyoruz. Firmaların finansmana erişim sorunları sadece yatırım yapma kapasitesini etkilemiyor, aynı zamanda nakit yönetim becerisini boğarak mevcut üretim ve hizmetleri yerine getirme konusunda da önemli bir bariyer olarak karşımıza çıkıyor.

Bunun en somut yansımalarını şu aşamada imalat sektöründe görüyoruz. Bu hafta açıklanan **İstanbul Sanayi Odası**

Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) temmuz ayında tüm alt sektörlerin eşik değer olan 50'nin altına indiğini ve genel endeksin son sekiz ayın en düşük değerine gerilediğini gösterdi. İzleyen aylarda ekonomik koşulların gerek firmalar gerekse hanehalkı için daha da zorlayıcı olması, Merkez Bankasına "Faiz indir" çağrılarını da artıracaktır.

Ancak enflasyon dinamikleri maalesef TCMB'ye Eylül ayında faiz indirim alanı açmayacaktır.

Bunun çeşitli sebepleri var. Temel sebepler arasında fiyatlama davranışlarının oldukça bozuk olması yer alıyor. Fiyat endeksleri ve bunların ölçtüğü enflasyon oranları arasında büyük farklar var. Örnek vermek gerekirse Haziran ayında enflasyon TÜİK verilerine göre aylık %1,6, yıllık %71,6 artarken, **İstanbul Ticaret Odası (İTO)** verilerine göre aylık %3,4, yıllık %82,1 arttı. Ayrıca firmalar ve hanehalkının hissettiği enflasyon ile enflasyon beklentileri, Merkez Bankası'nın yılsonu enflasyon hedefi olan %38'den birkaç kat daha uzak. Yakın zamanda enerji ve ulaştırma fiyatlarına yapılan yüksek zamlar, fiyatlama davranışlarını olumsuz etkileyecek bir başka etken olarak karşımıza çıkıyor.

Peki ilk faiz indirimi ne zaman olur?

Merkez Bankasının enflasyon patikasına bağlı karar aldığı—politik baskının olmadığı—fiyatlama davranışlarının iyileştiği ve enflasyon dinamiklerinin yılsonunda enflasyonun %40-45 bandına düşeceği netleştiği bir senaryoda, ilk indirim kasım veya aralık aylarında olabilir. Son olarak mevcut çerçevede, yumuşak iniş senaryosundan gittikçe uzaklaştığımızı belirtmekte fayda var. Türkiye'deki makro-finansal kırıl-ganlıkların çok yüksek düzeye ulaşmış olması ile mali, kurumsal ve yapısal politikaların bu riskleri normalleştirmek için yeterli adımları atmamış olması, dezenflasyonun ekonomide sert bir frene basmayla başlayacağına işaret ediyor.

Uzunca bir süredir ekonomi gündeminde tartışılan konu Merkez Bankası ne zaman faiz indirmeye başlar sorusu.

Kimi uluslararası finansal kuruluşlar, Merkez Bankasının ilk faiz indirimini Eylül ayında yapacağını söylüyor. Yaz aylarında baz etkisi kaynaklı yıllık enflasyonda göreceğimiz gerileme ile 12 aylık piyasa katılımcıları enflasyon beklentilerini birebir baz alan modellerde bu sonucun çıkmasını yadırgamıyorum. Ancak gerçek hayatta dinamiklerin bu kadar basit olmadığı en net göstergesi, Fed'in faiz politikası olarak karşımıza çıkıyor. ABD'de tüketici enflasyonunun %2,5'lere doğru gerilemesine, uzun vadeli enflasyon beklentilerinin bozulmuş olmasına rağmen,

Reel sektörün ateşi yükseldi

Sanayideki daralma beşinci ayına girerken, şirket kapanışları hızlandı. İlk 7 ayda konkordato sayısı 800'e yaklaştı. Temmuzda karşılıksız çek adedi yüzde 150 arttı

Yüksek enflasyon kaynaklı girdi ve finansman maliyetlerindeki yüksek artışla birlikte iç ve dış talebin daralması, reel sektördeki sorunları derinleştiriyor. İmalat **sanayiinde** kapasite kullanım oranı, temmuzda son 15 ayın en düşük seviyesine indi. İmalat PMI ise temmuzda üst üste beşinci ay azalarak 47,2 seviyesine indi. Yeni siparişlerde son 20

ayın, çalışan sayısında da son 21 ayın en sert daralması yaşandı. İlk 6 ayda yeni açılan her 5 şirkette karşın 1 şirket kepenk indirdi. Üretimdeki daralmanın izleyen aylarda daha da derinleşeceği endişesini dile getiren iş dünyası temsilcileri, vadeli satışların durmasıyla sıkıntının boyutunun daha da artacağı uyarısında bulunuyor. **MERVE YİĞİTCAN/03**

Konkordato patladı

Temmuz ayında konkordato geçici mühlet kararı verilen dosya sayısı 183 olurken, ilk 7 aydaki sayı 788'e yükseldi. Karşılıksız çek adedi sadece temmuzda bir önceki aya göre yüzde **150** artarak 26 bin 351'e ulaştı ve Aralık 2019'dan bu yana en yüksek düzeye çıktı. Tasfiye sürecine giren şirket sayısı da ilk yarıda 12 bin 175'e dayandı.

Piyasa frene sert bastı çarklar durma noktasında

■ Enflasyonla mücadeledeki acı reçetenin 'beklenen ama istenmeyen' yan etkileri, piyasanın ateşini yükseltti. ISO İmalat PMI raporuna göre temmuzda üretim, yeni siparişler ve girdi alımları gerilerken, istihdamda son 21 ayın en hızlı düşüşü yaşandı.

■ Kapasite kullanımı son 15 ayın en düşük seviyesine inerken, ilk 6 ayda yeni açılan her 5 şirkete karşın 1 şirket kepenk indirdi. 7 ayda konkordato kararı verilen dosya sayısı 800'e yaklaştı. İş dünyası temsilcileri çarkların daha da yavaşlayacağını belirtiyor

MERVE YILGİTCAN / İSTANBUL

Enflasyonla mücadele kapsamında uygulanan ekonomide sıkılaşma politikalarının etkileri reel sektörde giderek belirginleşti. Yüksek finansman maliyetleri, talepteki zayıflama ve beraberinde üretimde yaşanan gerileme sonrası ISO İmalat PMI temmuzda 47,2'ye inerken, sanayi üretimi mayısta yıllık yüzde 0,1 daraldı; kapasite kullanım oranı ise temmuzda yüzde 75,9'a geriledi. Ocak-haziran döneminde ihracattaki yüzde 2'lik sınırlı artış da işleri kurtarmaya yetmedi. Yılın ilk yarısında kurulan şirket sayısı yüzde 17,3 azalırken, kepenk indirenler yüzde 25,8 arttı. Sadece temmuzda 183 firma konkordato başvurusunda bulundu, bu rakam son yılların en yüksek aylık tutarı olarak dikkat çekti. İş dünyası temsilcileri çarkların kalan 5 ayda daha da yavaşlayacağına dikkat çekiyor.

Üretim 5 aydır yavaşlıyor

Yılın ilk yarısına ilişkin veriler reel sektörde kırmızı alarm veriyor. ISO İmalat PMI, temmuzda üst üste beşinci ay azalarak 47,2 seviyesine geriledi ve sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret etti. Yeni alınan siparişlerde, Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönem en sert düşüşü kaydedildi. Yeni siparişlerde genele yaygın

■ PİYASANIN 'ÇEK'ECEĞİ VAR!

Finansmana erişim sorunları nedeniyle piyasa kullanımını artan çeklerde de 'karşılıksız' sayısı artıyor. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) Takasbank verilerine göre, haziranda karşılıksız çek adedi 10 bin 546 adet seviyesindeyken, temmuz ayında bu sayı yüzde 149,9 artarak 26 bin 351 adede yükseldi. Böylece karşılıksız çek sayısı Aralık 2019'dan bu yana en

yüksek düzeye çıktı. Karşılıksız çek tutan da bir önceki aydaki 6,45 milyar TL'den 15,77 milyar TL'ye çıktı. Toplam ibraz edilen çek adedi bir önceki aydaki 614 bin 764 adetten 1 milyon 472 bin 257 adede, tutarı ise 307,4 milyar TL'den 606,3 milyar TL'ye yükseldi. Mahsuplaşmaya tabi çek adedi ise 587 bin 233 adetten 1 milyon 411 bin 262 adede, tutarı 284,7 milyar TL'den 557,8 milyar TL'ye çıktı.

yavaşlama kaydedilirken, en sert gerileme elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Toplam yeni siparişlerin yavaşlamasıyla birlikte firmalar temmuz ayında genel olarak üretimlerini azaltma yoluna gitti. Sadece giyim ve deri ürünlerinde üretim artışı görülürken en belirgin daralma elektrikli ve elektronik ürünler sektöründe ölçüldü. Benzer şekilde, temmuzda on sektör içerisinde yalnızca biri (gıda ürünleri) istihdamını artırırken çalışan sayısında en hızlı azalış ise giyim ve deri ürünleri sektöründe gerçekleşti. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü. Personel yetersizliklerinin de üretim hacimlerini olumsuz etkilediği bildirildi. Aynı zamanda imalatçılar talep koşullarındaki zayıflığa bağ-

lı olarak girdi alımlarını da azalttı. Satın alma faaliyetleri tüm sektörlerde düşüş gösterirken, en keskin yavaşlama metalik olmayan mineral ürünlerde görüldü.

12 bin 175 şirket tasfiye kararı aldı

Çarklardaki durgunluğun en büyük göstergelerinden biri de Merkez Bankası tarafından açıklanan İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı verisi oldu. Temmuz 2024'te yüzde 75,9'a inen kapasite kullanım oranı son 15 ayın en düşük seviyesi olarak ölçüldü. Yılın ilk yarısında sanayicilerin yüzü ihracattan da gülmedi. Ocak-Haziran döneminde Türkiye'nin ihracatı yüzde 2 gibi sınırlı bir artış göstererek 125,4 milyar dolara çıktı. Bu dönemde 25 sektörün 12'sinde ihracat geriledi.

Ne içeride ne de dışarıda işleri iyi gitmeyen reel sektörde işletmeler kepenk indirmeye devam etti. TOBB'un açıkladığı Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri'ne göre, 2024'ün ilk 6 ayında, 2023'ün ilk 6 ayına göre kurulan şirket sayısı yüzde 17,3 azalırken, aynı dönemde kapanan şirket sayısı yüzde 25,8 arttı. Buna göre ilk 6 ayda 52 bin 676 şirket kurulurken, 11 bin 939 şirket kepenk indirdi. Tasfiye sürecine giren şirket sayısı da ilk yarıda yüzde 2,3 artarak 12 bin 175'e dayandı.

Konkordato kabusu bitmiyor

İşlerdeki kötü gidişatın en kritik verisi ise konkordatoların geldi. Temmuz ayında konkordato geçici mühlet kararı verilen dosya sayısı 183 olurken, bu sayı 2018-2019 konkordato fırtınası döneminden sonraki en yüksek aylık seviye olarak dikkat çekti. Yılın 7 ayında konkordato geçici mühlet kararı verilen toplam dosya sayısı 788'e çıkarken, kesin mühlet kararı verilen dosya sayısı 311 oldu. Bu dönemde 334 dosya için konkordatonun reddi kararı verilirken, ocak-temmuz aralığında 55 firma için iflas kararı alındı. İş dünyası örgütleri suistimallerin ve mağduriyetlerin önüne geçmek için Ankara'da yoğun temaslarda bulunurken, Adalet Bakanlığı'nın da konkordato başvurularının zorlaştırılması için çalışma yaptığı gelen bilgiler arasında.

■ 'MALİYETİNE İHRACAT' DA KURTARMADI, İÇ PİYASADA İŞLER YÜZDE 40 DARALDI

Piyasadaki daralmadan muzdarip reel sektör, bu dönemi az hasarla atlamak için elinden geleni yapıyor. Ancak beklenti işlerdeki frenin ağustos itibarıyla daha sert olması yönünde. Yılın ilk yarısında piyasanın tahmin edilen daha fazla daraldığını dile getiren sektör temsilcileri, ihracatta geçen yıla göre hissedilir bir kıpırdanma olduğunu, ancak mevcut kur politikası nedeniyle rekabetçi fiyat verilemediğini, siparişlerin ya kaçtığını ya da neredeyse maliyetine iş yaptıklarını ifade ediyor.

"Durgunluk artarak devam edecek"

► **TOBB** Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sanayi Meclis Başkanı Şerif Fayat: Durgunluğu çok net yaşıyoruz. Ancak sanayinin çarkların durmaya başladığı veriler temmuzda gelmeye başladı. İhracatta kıvranıyordu zaten, ama iç piyasada iyi kötü bir canlılık vardı. Ama yüksek faizle beraber sıkılaşma politikaları içerideki durgunluğu beraberinde getirdi. Sanayi çarkları çok net alarm vermeye başladı. Bu artarak da devam edecek. Çünkü biliyoruz ki sığ para durumu olacağına bu üretimi düşürecek, işsizlik artacak,

şirketler kapanacak, konkordato dar da huzlanacak. Bunlar yaşanıyor şimdilerde, bunu da yaşamalıyız. Biz sanayici olarak yüksek faiz ortamını uzun süre yaşamak istemeyiz, ama bu şart.

"Konkordatolar yüzlerce firmayı etkiliyor"

► **İstanbul Demir ve Demir Dışı Metalleri İhracatçıları Birliği (İDDMB) Başkanı Çetin Tecdelelioğlu:**

İç piyasada ekonomiyi soğutma politikaları kapsamında alınan tedbirler sonucu bu daralmayı yaşayacağımızı biliyoruz. İç piyasada yüzde 10-15 küçülme öngörüyoruz ama sektörlerin neredeyse tamamı yüzde 40 kadar küçüldü. Ancak fiyatlarda düşüş hala göremiyoruz maalesef. Çünkü maliyetler o kadar yükseldi ki fiyatlar da gerileyiyor. İhracatta biraz kıpırdanma başladı ama stabil giden kur politikası ihracattan gelen taleplerin karşılanamamasına yol açtı. Yoksul sipariş gelmeye başladı, ihracatçıların ülke sayısı çeşitlendi. Ama mevcut kur politikasından dolayı fiyatı rekabet edemiyor. Devletin özellikle ihracatçıya kesinlikle pozitif ayrımcılık yaparak farklı bir kur politikası

izlemesi gerekir. Öte yandan iç piyasayı konkordatolar da çok etkiliyor. Her gün 8-10 firmamız konkordato raporlarını okuyoruz. Bu 8-10 firma dolaylı olarak yüzlerce firmayı etkiliyor. O firmalar da bu kez alacağını tahsil edemediği için ekonomik krize giriyor. Aynı zamanda konkordatolar piyasada moral bozukluğuna da yol açıyor. Konkordatoların arttığını gören firma vadedi mal satmayı da bırakıyor. Başka bir finansal darlığa giriyoruz böylece.

"Savunma sanayine çalışanlarda da tahsilat sorunları başladı"

► **Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD) Başkanı Yaman Tunaoglu:** Bu frenin olması gerekiyordu, çünkü ekonomiyi soğutmak böyle bir şey. Sektörün yurtdışı işlerinde de talep daralması var. Öte yandan sektörün girdi maliyetlerinin çoğunluğu ithal, yüksek maliyetleri artıyor. İhracat yapanlarda bu süreçten ciddi şekilde etkileniyor. Piyasada birçok firma kapanıyor, iflas edenler var. Ancak enflasyonla mücadelenin de başka yolu yok. Dolandır en az 6 ay daha böyle tutulacağını düşünüyoruz. Tabii enflasyon daha

makul bir seviyeye kadar mücadeleye başlasaydı bu kadar sorun yaşamazdık ama şu an başka bir çare yok. Sektörde savunma tarafında harcamalar kesilmiyor ancak tahsilatlarda sorun yaşamaya başladı. Savunma sanayi dışındaki alanlara çalışan sektör firmaları bu süreçten daha fazla etkilenecek.

"İhracat iyileşmezse sektörde küçülme başlayacak"

► **Türkiye Beyaz Eşya Sanayicileri Derneği (TÜRKBESED) Başkanı Gökhan Sığın:**

Üretim seviyemizi yakın zamana kadar korumaya çalıştık ancak bu ay itibarıyla üretime de yüzde 11 oranında azalma gerçekleşti. Yüksek sezon olmasına rağmen iç pazar büyümesindeki yavaşlama ve ihracattaki düşüş trendi üretim ile istihdam için risk oluşturuyor. Endüstrimiz için belirleyici olan ihracat pazarı ve iç pazardaki aktivitenin devam etmesi. Geçen yıla mukayese yapıldığında iç pazarda da düşüş var. İç pazarın bundan sonra en azından hiç olmazsa sabit kalmasını bekliyoruz. İhracatta bir iyileşme gelmezse sektörümüzde küçülme başlayacaktır.

148 milyar dolar

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) toplam rezervleri, 26 Temmuz haftasında bir önceki haftaya göre 5 milyar 899 milyon dolar azalışla 148 milyar 11 milyon dolara düştü.

26 Temmuz itibarıyla Merkez Bankası brüt döviz rezervleri 2 milyar 788 milyon dolar düşüşle 91 milyar 907 milyon dolara geriledi. Brüt döviz rezervleri, 19 Temmuz'da 94 milyar 695 milyon dolar seviyesinde bulunuyordu.

Bu dönemde altın rezervleri ise 3 milyar 110 milyon dolar azalışla 59 milyar 214

milyon dolardan 56 milyar 104 milyon dolara düştü. Böylece Merkez Bankasının toplam rezervleri, 26 Temmuz haftasında bir önceki haftaya göre 5 milyar 899 milyon dolar azalarak 153 milyar 910 milyon dolardan 148 milyar 11 milyon dolara geriledi.

2 milyon TL

KOSGEB'in Girişimci Destek Programı İş Geliştirme Desteği 2024 yılı 2. Çağrı başvuruları başladı. 2024-2028 stratejileri doğrultusunda **KOSGEB, Girişimci Destek Programı üst limitini 375 bin liradan 2 milyon liraya çıkardı.**

2024 yılı 1. Çağrı başvuruları, 10 Mayıs-28 Haziran döneminde gerçekleşti. Desteğe 3 bin 380 girişimci başvurdu. Kurullardan geçen 984 girişimci 15 Ağustos'a kadar jürilerin karşısına çıkacak. Dün başlayan Girişimci Destek Programı İş Geliştirme Desteği 2024 yılı 2. Çağrı başvuruları da 30 Ağustos'ta sona erecek. İş Geliştirme Desteği kapsamında, girişimcilere 1,5 milyon lira üst limit dahilinde yüzde 80 destek oranıyla geri ödemeli destek sağlanıyor. Girişimcinin genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını olması durumunda

destek üst limitine 150 bin lira daha ekleniyor.

3,1 milyon

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun 2024 Yılı Birinci Çeyrek Pazar Verileri Raporu'na göre, bu yılın birinci çeyreğinde **ithalat ve imalat yoluyla 3,1 milyon mobil cihazın kaydı yapıldı.** İlk çeyrekte elektronik haberleşme sektöründe faaliyet gösteren 455 işletme-ciye 834 yetkilendirme verildi. Söz konusu dönemde 3G abone sayısı 4 milyon 967 bin 65'e düşerken 4,5G abone sayısı 85 milyon 629 bin 126 oldu.

ISO İmalat PMI'ı 8 ayın en düşük seviyesinde

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), temmuzda 47,2'ye geriledi. **ISO Türkiye** İmalat PMI anketinin Temmuz 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, haziran ayında 47,9 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, temmuzda 47,2'ye gerileyerek üst üste 5. ay eşik değerinin altında gerçekleşti.

Çalışan sayısında en sert gerileme

Endeks, sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret ederken, söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti. Yeni alınan siparişler-

de, Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi. Benzer şekilde yeni ihracat siparişlerinde de yılın üçüncü çeyreği daha belirgin bir yavaşlama ile başladı. Talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda üst üste dördüncü kez azaltmasına yol açtı ve bu azalış, Kasım 2022'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Personel yetersizliklerinin de üretim hacimlerini olumsuz etkilediği bildirildi.

Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi. Öte yandan, istifalar ve emekliye ayrılmalar da bu gelişmede etkili oldu. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü.

Ham madde ve petrol fiyat-

larındaki yükselişin yanı sıra Türk lirasının dolar karşısındaki zayıflığının da etkisiyle girdi maliyetleri temmuzda keskin bir artış kaydetti. Satış fiyatlarındaki artış nispeten hafif gerçekleşti. Ham madde temininde yaşanan güçlükler ve yüksek nakliye maliyetleri nedeniyle tedarikçilerin teslimat süreleri artmaya devam etti. Satın alma faaliyetleri ise belirgin bir şekilde azaldı ve söz konusu azalış Kasım 2022'den bu yana en belirgin düzeyde kaydedildi. Ayrıca girdi ve nihai ürün stok seviyelerinde de düşüş gözlemlendi.

Türkiye Sektörel PMI raporu, üçüncü çeyreğe girilir-

ken imalat **sanayi** sektörünün genele yayılı bir talep zayıflığı ile karşılaştığına işaret etti. Yeni siparişler son 9 ayda ilk kez olmak üzere, takip edilen 10 sektörün tamamında yavaşlama gösterdi. Üretimde ise giyim ve deri ürünleri haricindeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Bu gelişmelerin sonucunda istihdam ve satın alma faaliyetleri de yaygın şekilde düşüş kaydetti.

Yeni siparişlerde genele yayılı yavaşlama kaydedilirken, en sert gerileme elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Bu sektörün yeni siparişleri yaklaşık 2 yıllık bir dönemin en sert düşüşünü kaydetti.

İBRAHİM ÜNALMIŞ

**Orta Vadeli Program neden
bu yıl daha önemli?**

Orta Vadeli Program'ın (OVP) bir
temenniler metni olmaktan ziyade
gerçekçi hedefler ve tahminler
içermesi daha da önem kazandı. **s3**

**Ekonomi
Notları**İbrahim
ÜNALMIŞ

ibrahim.unalmis@dunya.com

**Orta Vadeli Program
neden bu yıl daha
önemli?**

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz Orta Vadeli Program (OVP) hazırlıklarının sürdüğünü ve Eylül ayının ilk haftasında açıklanmasını planlandığını söyledi. Önümüzdeki dönemde OVP'nin içeriği ve tahminleri gündemimizi belirlemeli. OVP'nin bir temenniler metni olmaktan ziyade gerçekçi hedefler ve tahminler içermesi daha da önem kazandı.

Son dönemde yurt içinde seçim belirsizliklerinin ortadan kalkması, geleneksel ekonomi politikalarına dönülmesi sonucunda ülke risk primi göstergesi CDS 260'a kadar geriledi, sermaye piyasalarına yabancı sermaye girişi başladı ve ülke kredi notunda artışlar oldu. Önümüzdeki aylarda da kredi notumuzun artmaya devam edeceğini tahmin ediyoruz. Ayrıca, makroihtiyati çerçevenin sadeleştirilmesi ve parasal aktarım mekanizmasını güçlendirecek adımların atılması güven ortamının yaratılması için önemli adımlardır. Kamu harcamalarını azaltmak ve etkinleştirmek, ve kamu gelirlerini artırmak için atılan adımlar, henüz yetersiz olmakla birlikte, mevcut politika duruşunu destekledi.

Enflasyonun zirveyi gördükten sonra düşmeye başladığı fakat ekonomik aktivitenin yavaşlamaya başladığı ortamda ekonomi politikalarını nasıl yönlendirmek gerekir? Bu noktada önümüzdeki dönemde hem küresel jeopolitik risklerin artacağını hem de ABD seçimlerinin piyasalarda dalgalanmalara yol açacağını hatırlamakta fayda var. Böyle bir ortamda Türkiye ekonomisine yön vermek açısından OVP'nin önemini daha da arttırdığını düşünüyoruz. Tüm bu gelişmelere ek olarak, yeşil dönüşüm alanında Türkiye'nin önemli taahhütleri var ve gelecek yıllardaki ihracat performansımız açısından oldukça önem arz ediyor. Sınırda karbon vergisi gibi uygulamalara hazırlık yapmak için süremiz giderek azalıyor.

Tüm bu gerçekleri bir araya getirdiğimizde OVP'nin içeriği ve hedeflerinin önemini geçmiş yıllardan fazla olduğunu düşünüyoruz. Bu bağlamda, hedeflerin bir takım çerçevesinde ortaya konması ve bu takvime uyulması konusunda taahhüt verilmesinin programın etkinliğini artırabileceğini düşünüyoruz.

**Ekonomide yavaşlama sinyalleri
gelmeye devam ediyor:**

Para politikasında sıkılaşma adımları ve bunu destekleyen makroihtiyati politikaların sonucu olarak ekonomide yavaşlama sinyalleri netleşiyor. Dün açıklanan **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat PMI endeksi Temmuz'da 47.2'ye düştü. Haziran ayı PMI verisi 47.9 olarak açıklanmıştı. Bu veriler imalat sanayindeki daralmanın sürdüğünü işaret ediyor. Uzun süredir ilk defa tüm sektörlerde daralma gözlemlendi. Yeni siparişlerdeki azalma istihdamı olumsuz etkilemeye başladı. Son 21 ayın en yüksek "çalışan sayısından azalma" gözlemlendi. Girdi maliyetlerinde petrol fiyatlarındaki yükseliş ve TL'nin değer kaybı kaynaklı artış gözlemlendi fakat bu artışın satış fiyatlarına sınırlı miktarda yansıtıldığı anlaşılıyor.

Temmuz ayında enflasyonun ana eğiliminde belirgin bir iyileşme görülmesi ihtimali zayıf

Temmuz ayında gerçekleşen elektrik ve akaryakıt fiyat ayarlamaları neticesinde Temmuz ayı enflasyonu önceki yıllar ortalamalarının üzerinde gerçekleşecek. Ekonomi yönetimi tarafından beklentileri bu çerçevede yönlendirmek amacıyla çeşitli açıklamalar yapıldı. Fakat, **İstanbul Ticaret Odası** tarafından hesaplanan İstanbul enflasyonu %4.2 olarak açıklandı ve yıllık enflasyon %72.8'e ulaştı. Ulaştırma ve haberleşme %10.8 ile en yüksek artış gösterirken, eğitim ve eğlence %6.7, gıda harcamaları %4.4, konut harcamaları %4.2 artış gösterdi. Giyim harcamalarında ise %2 düşüş yaşandı. Reuters tarafından gerçekleştirilen TÜFE beklenti anketi sonuçlarına göre Temmuz ayı enflasyon beklentisi %3.45. Yapılan açıklamalarda yönetilen ve yönlendirilen fiyatlarda yapılan ayarlamaların Temmuz ayı enflasyonuna etkisinin yüzde 1.5 puan olacağı söylenmişti. Diğer yıllardan farklı olarak işlenmiş gıda fiyatlarının Temmuz ayı enflasyonuna katkısının yüksek olacağı anlaşılıyor. Sonuç olarak, Temmuz ayında enflasyonun ana eğiliminde belirgin bir iyileşme görülmesi ihtimali zayıf görünüyor.

İSO'nun hazırladığı PMI, son sekiz ayın en düşük seviyesine geriledi

Sanayide sorun büyüyor

Ekonomideki daralma sinyalleri alarm seviyesine geçti. İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI), temmuzda üst üste beşinci ayda da azalarak 47.2 seviyesine geriledi ve eşik değer olan 50'nin altında kaldı. Endeks son sekiz ayın en düşük seviyesini alırken yeni siparişlerde ve istihdamda son 20 ayın en sert düşüşü görüldü. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü. Alt sektörlerin tamamında daralmaya işaret ediyor. Yeni siparişlerde genele yayılan yavaşlama

kaydedilirken, en sert gerileme elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Nihai ürün fiyatlarında da en yüksek enflasyon kara ve deniz taşıtlarında gerçekleşti.

İmalatçılar talep koşullarındaki zayıflığa bağlı olarak girdi alımlarını azaltırken, sektörlerin çoğunluğunda girdi maliyetleri

temmuzda daha hızlı artarak haziran ayındaki tabloyu tersine çevirdi. İSO adına endeksi hazırlayan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Talep koşullarının zorlayıcı olmaya devam ettiği temmuz ayı verileri, Türk imalatçıları açısından bir rahatlama belirtisi sunmadı. Aksine, yılın ikinci yarısına girilirken talep, üretim ve istihdamın haziran ayına göre daha yüksek oranda azalması, sektör üzerindeki baskıların yoğunlaştığına işaret ediyor" dedi.

● **Ekonomi Servisi**

EKOVİTRİN / EKONOMİ

EKONOMİDEKİ TOPARLANMA GELECEK İÇİN ÜMİT VERİYOR

Türkiye ekonomisi 2024 yılının ilk 6 aylık bölümünde toparlanma yüksek enflasyon ve faize rağmen sürüyor. Ekonomi 2024 yılı ilk çeyreğinde yüzde 5,7 büyüdü. Bu dönemde ihracatta sınırlı bir artış yaşandı. İhracatın ithalatı karşılama oranı Haziran'da 5,4 puan azalarak yüzde 74,3 olarak gerçekleşti.

SEDAT YILMAZ / ANALİZ

Türkiye'de ekonomi 2024 yılı ilk 6 aylık dilimde yüksek enflasyon, üretimde daralma ve istihdamdaki zayıflamaya karşı alınan tedbirlerle bütçedeki bozulma sınırlı kalırken cari açığı iyileşme ve Merkez Bankası (TCMB)

rezervlerinin rekor artışlarla pozitif alana geçmesi, yurtdışı kaynaklı altın fiyatlarındaki artışa rağmen dövizdeki stabil durum iyimserliğini koruyor. TCMB toplam rezervleri, 12 Temmuz haftasında bir önceki haftaya göre 5 milyar 348 milyon dolar artışla 153 milyar 796 milyon dolara çıkarak tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaştı ve rezervlerdeki swap hariç pozitif yönüsel devam etti.

Banka mevduat faizlerinde yüksek artışlar reel sektörün hâlâ krediye ulaşmada zorluk çekmesi üretimde ve istihdamda istenilenin gerçekleşmesine sebep oluyor. TCMB'nin politika faizi yüzde 50, bankaların yıllık mevduat faizi yüzde 53 kazanç üzerine oturdu. 300 bin TL'yi bankaya yatıran bir kişi aylık bazda en düşük emekli maaşı olan 12.500 TL getiri sağlayabiliyor. Merkezi Yönetim Bütçesi Haziran ayında aylık bazda 275 milyar TL, faiz dışı olarak da 176 milyar TL açık verdi. Böylece yılın ilk yarısında bütçe açığı 747 milyar TL'ye, 12 aylık birikimli olarak 1,64 trilyon TL'ye yükseldi.

CARI DENGE GİDEREK İYİLEŞİYOR

Cari denge Mayıs'ta belirgin ölçüde iyileşti. Cari işlemler dengesi 1,24 milyar dolar ile beklentilerin altında açık verdi. 12 aylık birikimli açık ise 25,2 milyar

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Sekib Avdagıç, Türkiye ekonomisinin ilk 6 ayına bakıldığında CDS'lerin 100-150 bandına gelmesi ve misafir para yerine sürdürülebilir ihracat ve doğrudan yatırımlara yönelmek gerektiğini dile getiriyor.

dolara geriledi.

Sanayi üretimi ana eğiliminde güç kaybı devam ediyor. Sanayi Üretim Endeksi (SÜE), Mayıs'ta aylık yüzde 1,7 artarken, yıllık yüzde 2,4 yükseldi. Ancak Nisan-Mayıs döneminde üretim ilk çeyrek düzeyinin yüzde 3,4 altında kaldı.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) haziran'da 47,9 ile bu yılki en düşük değerini aldı.

Türkiye'nin en büyük sorunu enflasyon yüzde 75'4'lük oranla Mayıs'ta zirveyi görürken Haziran'da bu oran bazı etkisiyle yüzde 71,6'ya geriledi. Yılın ilk 6 ayındaki birikimli TÜFE yüzde 24,73 olarak gerçekleşti.

Büyümede tüketimden sonra en önemli

etken olan ihracat Haziran'da aylık 18,6 milyar dolar, ithalat 25 milyar dolar olurken dış ticaret açığı 6,4 milyar dolar şeklinde oluştu. 12 aylık birikimli dış ticaret açığı ise 87,1 milyar dolardan 88,3 milyar dolara çıktı.

TÜRK EKONOMİSİ TOPARLANIYOR

Türkiye ekonomisi 2024 yılının ilk 6 aylık bölümünde toparlanma sürecine devam etti. Ekonomi 2024 yılı ilk çeyreğinde yüzde 5,7 büyüdü. Büyüme oranı 2023 yılında yüzde 4,5 olarak gerçekleşmişti. IMF tahminlerine göre 2024 ve 2025 yıllarında ise ekonominin sırasıyla yüzde 3,1 ve yüzde 3,2 oranında büyümesi bekleniyor. Sanayi üretimi Mayıs ayında yıllık yüzde 0,1

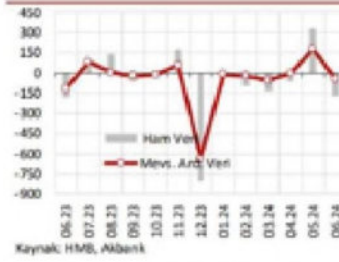
Bütçe açığı yıllık bazda 1,64 trilyon TL'ye yükselirken cari denge Mayıs'ta belirgin ölçüde iyileşti. Cari işlemler dengesi 1,24 milyar dolar ile beklentilerin altında açık verdi. 12 aylık birikimli açık ise 25,2 milyar dolara geriledi. Swap hariç pozitifte ilerleyen toplam TCMB rezervi 153,7 trilyon dolara çıktı.

azaldı. İmalat sanayi kapasite kullanım oranı Haziran ayında bir önceki aya göre 0,4 puan azalarak yüzde 76,2 oldu. İşsizlik 2024'ün Mayıs ayında 0,1 puan azalarak yüzde 8,4 seviyesinde gerçekleşti. Mayıs 2024 döneminde cari işlemler açığı 1,23 milyar dolara indi. Tüketici fiyat endeksi Haziran ayında yıllık yüzde 71,6 seviyesinde gerçekleşti. Tüketici güven endeksi ise Haziran ayında yüzde 2,7 oranında azalarak 78,3 oldu. Türkiye'nin imalat PMI değeri Haziran ayında 47,9 olarak gerçekleşti. Aynı dönemde yeni ihracat siparişleri endeksi 49,0 oldu. Haziran ayında politika faizi ise yüzde 50 seviyesinde sabit tutuldu.

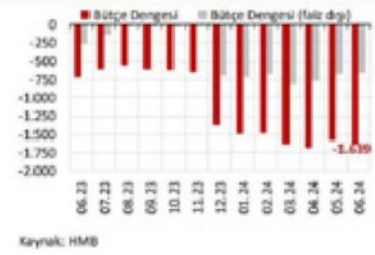
İHRACATTA SINIRLI ARTIŞ

Zorlu koşullar sebebiyle bu dönemde ihracatta sınırlı bir artış yaşandı. 2024 yılı Ocak-Haziran döneminde toplam ihracat, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 2 oranında artarak 125,5 milyara yükseldi. Bu dönemde ithalat yüzde 8,5 oranında azalarak 168,7 milyar dolara düştü. Yılın ilk yarısında dış ticaret hacmi

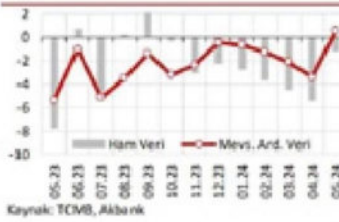
Grafik 1. Faiz Dışı Bütçe Dengesi (milyar TL)

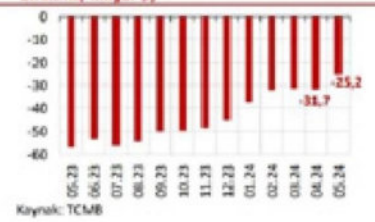
Grafik 2. Bütçe Dengesi (12 aylık birikimli, milyar TL)

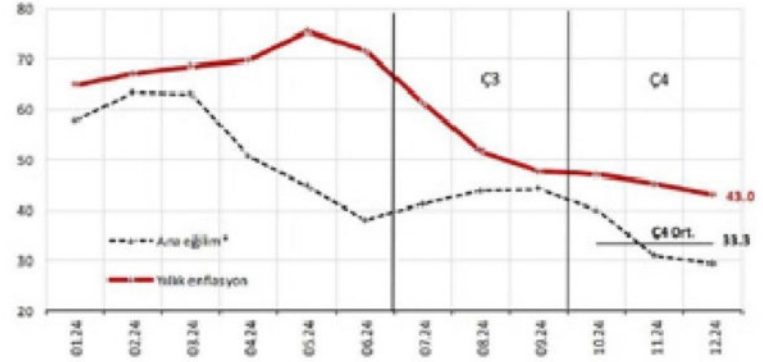
Grafik 1. Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)

Grafik 2. Cari İşlemler Dengesi (12 aylık birikimli, milyar \$)

Grafik 6. Yıllık Enflasyon ve Ana Eğilim* Tahmini (%)

yüzde 4,3 oranında azalarak 294,1 milyar dolara geriledi. Son 12 aylık ihracat yüzde 2,5 artışla 257,8 milyar dolara ulaştı. Ocak-Haziran döneminde en fazla ihracat yaptığımız ülke grubu 53,1 milyar dolar ve yüzde 42,3 payla Avrupa Birliği oldu. En fazla ithalat yaptığımız ülke grubu ise 54,5 milyar dolar ve yüzde 32,3 payla yine Avrupa Birliği. Bu dönemde en fazla ihracat yaptığımız ülke 10,1 milyar ile Almanya. En fazla ithalat yaptığımız ülke listesinin başında ise 21,2 milyar dolar ile Çin yer alıyor. En fazla ihracat gerçekleştirdiğimiz sektörlerin başında 17,7 milyar dolar

ile otomotiv endüstrisi geliyor. Kimyevi maddeler ve mamulleri 15,8 milyar dolar ihracat ile ikinci sırada. Hazır giyim ve konfeksiyon ise 8,7 milyar dolar ile en fazla ihracat gerçekleştirdiğimiz üçüncü sektör. İhracatın bu ivmede devam etmesi durumunda yıl sonu toplamının 264 ila 267 milyar dolar arasında gerçekleşmesi bekleniyor.

DÜNYADA ZORLU ŞARTLAR SÜRÜYOR

Dünya ekonomisinin içinde bulunduğu zorlu şartlar 2024 yılında da etkisini sürdürüyor. Küresel çapta faiz oranlarının düşmeye başlaması için bir süre daha beklenmesi gerekiyor.

EKOVİTRİN / EKONOMİ

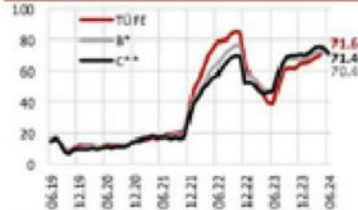
Ekonominin önündeki zorluklar arttıkça, yumuşak iniş senaryolarına birkaç ay öncesine kıyasla daha tereddütle yaklaşıyor. Örneğin taşımacılık maliyetlerinin, Kızıldeniz'de yaşanan gerilimlerden kaynaklı artışların üzerine çıkarak pandemi sırasında görülen seviyelere yükselmesinden endişe ediliyor. Bu maliyetlerde yaşanan artışlar, tüketicilere yansıtacak ve enflasyonu kontrol altına alma çabalarını olumsuz etkileyecek bir gelişme olarak görülüyor. Diğer taraftan Çin'in resmi imalat satın alma yöneticileri endeksi (PMI) Nisan ayındaki 50.4 seviyesinden Mayıs ayında 49.5'e düştü. Bu arada ABD, yerli imalatını korumak amacıyla Çin'den toplam ithalatı 18 milyar dolara ulaşan belirli ürünlere yönelik gümrük vergilerini artırma planını açıkladı. Etkilenen ürünler arasında elektrikli araçlar, lityum piller, güneş pilleri, çelik ve alüminyum ve tıbbi ekipmanlar yer alıyor.

FAİZ İNDİRİMLERİ START ALDI

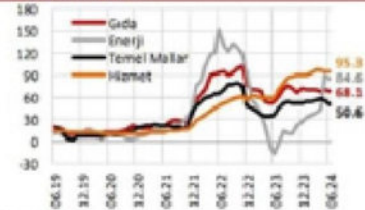
Önde gelen ekonomiler arasında yakın dönemde sadece Brezilya ve Avrupa Birliği politika faizlerini indirdi. Brezilya Mayıs ayında politika faizini 0.25 puan indirerek yüzde 10.50'ye çekti. Avrupa Merkez Bankası ise Haziran ayında 0.25 puan indirim ile faiz oranını yüzde 4.25'e düşürdü. Diğer büyük ekonomilerde ise yakın zamanda faiz indirimine gidileceğine dair beklentiler azalıyor. New York Federal Rezerv Bankası'nın Tüketici Beklentileri Anketi'ne göre, yapışkan enflasyonun yaşandığı ABD'de bir yıl sonrası için medyan enflasyon beklentisi yüzde 3.0'dan yüzde 3.3'e yükseldi. ABD Merkez Bankası Haziran ayı toplantısında faiz oranını değiştirmeyerek yüzde 5.25 ile yüzde 5.50 arasında sabit tuttu. 2024 yılının başında faiz indirimlerinin Mart ayı gibi erken bir tarihte yapılması beklenirken, artık ilk faiz indirimin Eylül ayına sarkması olasılığı güçlendi. Bununla birlikte, ABD Merkez Bankası Başkanı Jerome Powell, mevcut ABD para politikasının "yeterince kısıtlayıcı" seviyede olduğunu savunmasına karşılık faiz indirimlerinin gündeme gelmesi altın ve kripto para piyasasına yaradı.

AVRUPA ENFLASYON HEDEFİNE ULAŞIYOR

Euro Bölgesi'nde Mayıs ayında yüzde 2.6'ya yükselen enflasyon Haziran ayında yüzde 2.5'e geriledi.

Grafik 1. Tüfe ve Çekirdek Endeksler
(yıllık % değişim)

* İşlenmemiş gıda, enerji, alkolik iç. ve tütün ürünleri ile altın hariç TÜFE
** Enerji, gıda ve alkolik iç., alkolik iç. ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE
Kaynak: TÜİK

Grafik 2. Tüfe Altı Endeksler
(yıllık % değişim)**TÜRKİYE EKONOMİSİ NORMALLEŞME YOLUNDA**

Türk iş dünyası yetkilileri, jeopolitik belirsizlikler ve mevcut iklim şartlarının küresel ekonominin yanında Türkiye ekonomisini ihracat boyutunda etkilediğini, ancak alınan yeni ekonomik tedbirler sebebiyle yılsonu ve gelecek yıl itibarıyla daha mutedil bir ekonomi ile karşılaşılacağını öngördüler. Türkiye'yi belirgin bir şekilde olumsuz etkileyecek bir gelişmenin gözlenmediğini dile getiren yetkililer, Türkiye'nin gri listeden çıkarılması, özellikle otomotiv sektörüne olan olumlu yaklaşımı nedeniyle yabancı yatırımcının ilgisini çektiğini, gelecek aylarda kredi derecelendirme kuruluşlarının notları yükseltmeleriyle birlikte ülkenin yatırım yapılabilir seviyeye geleceğini ve doğrudan yatırımın daha da hızlanacağını tahmin ettiler.

Istanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagic, Türkiye'nin yeşil ekonomiye dair önemli yatırımlar gerçekleştirdiğini hatta bu alanda ülkenin Avrupa'dan daha cazip bir noktada olduğunu söylüyor. Çin'den gelen otomotiv yatırımlarının ardından beyaz eşya yatırımlarının da gelebileceğini dile getiren Avdagic, Avrupalı firmalar da Çin gibi Türkiye'ye yatırım için seferber olacaklarını kaydediyor. Avdagic Türkiye ekonomisinin ilk 6 ayına bakıldığında CDS'lerin 100-150 bandına gelmesi ve misafir para yerine sürdürülebilir ihracat ve doğrudan yatırımlara yönelmek gerektiğini dile getiriyor. Turizmi de değerlendiren Avdagic, yılın geçen senenin rakamlarına benzer bir şekilde tamamlanabileceğini sözlerine ekliyor.

Önümüzdeki aylarda enflasyonunun yüzde 2'ye yaklaşması ve yılın ikinci yarısında Avrupa Merkez Bankası'nın enflasyon hedefine ulaşması bekleniyor. Birleşik Krallıkta TÜFE Mayıs ayında yüzde 2'ye gerileyerek, Eylül 2021 döneminden bu yana en düşük

Türk iş dünyası yetkilileri, jeopolitik belirsizlikler ve mevcut iklim şartlarının küresel ekonominin yanında Türkiye ekonomisini ihracat boyutunda etkilediğini, ancak alınan yeni ekonomik tedbirler sebebiyle yılsonu ve gelecek yıl itibarıyla daha mutedil bir ekonomi ile karşılaşılacağını öngördüler.

oranına ulaştı. Çin'de Haziran ayında TÜFE yüzde 0.2 oranında gerçekleşti. Brezilya'da enflasyon Mayıs ayındaki yüzde 3.93'lük seviyesinden Haziran ayında yüzde 4.23'e yükseldi. Rusya'da ise Haziran ayında manşet enflasyon yıllık yüzde 8.6 ile yüksek seviyede seyretti. *Emtia fiyatları, süre gelen yüksek enflasyon nedeniyle salgın öncesi seviyelere kıyasla yüksek kalmaya devam ediyor.

ENERJİ İHTİYACININ YÜZDE 65'İ YEK'TEN KARŞILANACAK

Dünyada 2030, Türkiye'de 2035 yılına kadar elektrik kurulu gücünde yenilenebilir enerji kaynaklarının payını yüzde 65 seviyesine çıkarılması bekleniyor. Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynaklarına (YEK) dayalı elektrik üretim kapasitesi son 5 yılda dört kat artışla toplam 16 GW düzeyine çıktı.

Dünya genelinde 2030 yılına kadar toplam enerji arzının yüzde 65 oranında yenilenebilir kaynaklardan karşılanabileceği düşünülüyor. Türkiye'de de geleceğin enerjisi olan bu kaynaklara yönetim ve teşvik ön planda tutuluyor.

T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Ulusal Enerji Planı gereğince, Türkiye'nin 2035 yılına kadar elektrik kurulu gücünde

yenilenebilir enerji kaynaklarının payını yüzde 64,7 seviyesine çıkarması bekleniyor. Uluslararası danışmanlık şirketi Kearney ile Enerji Günlüğü tarafından hazırlanan MW100 Türkiye araştırması ve raporu açıklandı. Yeşil Haber'e göre, 31 Aralık 2019 tarihi itibarıyla Türkiye'nin en büyük 100 elektrik üreticisini ortaya çıkaran araştırma, sektörün yatırımcı profili ile elektrik üretim kapasitesindeki kaynak dağılımını da ortaya koydu. MW100 Türkiye araştırması ayrıca

yerli ve yenilenebilir enerji alanında Türkiye'nin en büyük yatırımcı şirketlerini ortaya çıkarırken, Türkiye'nin son yıllarda bu alanda kaydettiği gelişmeyi de verilerle gösterdi.

5 YILDA 4 KAT ARTARAK 16GW'YE ÇIKTI

Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim kapasitesi son 5 yılda dört kat artışla toplam 16 GW düzeyine çıktı. En fazla kapasite artışı rüzgar ve güneş

Türkiye'deki şirketlerin toplam kurulu gücü 77.585 MWe. Bu kapasite, Türkiye'nin toplam kurulu üretim kapasitesinin yüzde 85'ini oluşturuyor. Şirketlerin kurulu güçlerinin kaynak bazında dağılımı incelendiğinde doğalgaz ile hidroelektriğin önde olduğu görülüyor.

santrallerinde yaşanırken, biyokütle ve jeotermal kaynaklara dayalı santrallerde de son dönemlerde ivmelenen bir artış görülüyor. Yenilenebilir enerjiye dayalı kurulu güçteki artışa bağlı olarak toplam elektrik üretiminde de bu kaynakların payı artış gösteriyor. 2004 yılında elektrik üretiminde yenilenebilir kaynakların payı sıfır noktasına yakın iken, kademeli olarak 2004 yılında yüzde 5 düzeyine 2019 yılında ise yüzde 15 seviyesine kadar ulaştı.

RÜZGÂR VE GÜNEŞ YATIRIMLARI ARTIYOR

MW100'de yer alan şirketlerin toplam kurulu gücü 77.585 MWe'ye ulaşıyor. Bu kapasite, MW100 şirketlerinin Türkiye'nin toplam kurulu üretim kapasitesinin yüzde 85'ini oluşturuyor. MW100 şirketlerinin kurulu güçlerinin kaynak bazında dağılımı incelendiğinde doğalgaz ile hidroelektriğin önde olduğu görülüyor. Bu iki kaynaktan hidroelektrikte 24.472 MWe, doğal gazda ise 24.481 MWe kurulu üretim kapasitesi bulunuyor. Hidroelektrik ve doğal gazı, 19.450

MW'elik kurulu güçle kömür izliyor. MW100 şirketlerinin yerli kömürde 8.032, ithal kömürde ise 8.684 MW'elik kurulu kapasiteleri bulunuyor. Son yıllarda büyük yatırım yapılan yenilenebilir enerji kaynağı rüzgar ise 6.894 MW'elik kurulu kapasite kömürün arkasında yer alıyor. Güneş enerjisinde ise ağırlıklı olarak lisanssız ve dağıtık bir durum söz konusu. 2023 yılı verilerine göre, Türkiye'nin kurulu gücü 10 bin MW'yi geçti. YEKDEM kapsamındaki lisanslı güneş enerjisi kurulu gücü 1.469 MW, lisanssız GES kurulu gücü ise 8 bin 718 MW seviyesinde. Güneş enerjisine dayalı elektrik üretiminin YEKDEM kapsamındaki yenilenebilir enerji santralleri içindeki payı yüzde 35'i buluyor.

EN BÜYÜK GÜNEŞ SANTRALİ KARAPINAR

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yayınlanan Ulusal Enerji Planı'nda ise güneş enerjisi kurulu güç hedefi 2035 itibarıyla 52 bin 900 MW olarak açıklandı. Sektör temsilcileri bu hedefe ulaşmak için her yıl 3 bin MW kurulum gerektiğini belirtiyor. Türkiye'nin şu anda en büyük güneş enerjisi santrali Kalyon Enerji tarafından Karapınar'da 20 bin dönüm arazi üzerinde 3 milyon 256 bin panel kullanılarak inşa edilen 1.350 MW kurulu gücündeki Karapınar Güneş Enerjisi Santrali.

İSO VE FORTUNE 500'ÜN GÖZDELERİ

Türkiye, güneşinden rüzgârına,

jeotermalinden biyokütlesine kadar uzanan zengin yenilenebilir enerji kaynaklarıyla, yeşil enerji devrimine öncülük etme potansiyeline sahip bir ülke olarak dünyada önemli bir yerde bulunuyor. Bu potansiyel için harekete geçen şirketler ise hem ISO 500 hem de Fortune 500 Türkiye listelerinde üst sıralarda yer alarak başarıdan başarıya koşuyor. Söz konusu şirketler sürdürülebilirlik odaklı çalışmalarıyla sadece ekonomik büyümeye değil, aynı zamanda çevresel korumaya da katkı sağlıyor.

Yeşil Haber'in araştırmasına göre, bu şirketlerin öncülüğünde, Türkiye'nin yeşil enerji geleceği aydınlık görünüyor. Ancak Türkiye'nin yeşil enerji geleceğini şekillendirecek yeşil enerji potansiyelini tam anlamıyla kullanabilmesi için, kamu, özel sektör ve sivil toplumun iş birliği içinde çalışması ve yenilikçi çözümler geliştirmesi büyük önem taşıyor.

SÜRDÜRÜLEBİLİR GELECEĞE YATIRIM

Türkiye'nin yeşil enerji potansiyeli ve bu alandaki hızlı büyümesi, sürdürülebilir bir gelecek için umut verici bir tablo çiziyor. ISO 500 ve Fortune 500 Türkiye listelerindeki yeşil enerji şirketlerinin başarıları, bu dönüşümün önemli bir parçası olarak görülüyor. Bu ivmenin korunması ve daha da hız kazanması için özellikle enerji verimliliği, enerji depolama teknolojileri ve yeşil finansman gibi alanlarda yapılacak yatırımlar, Türkiye'nin yeşil enerjide duruşunu belirleyecek. Sürdürülebilirlik bilinciyle hareket

EKOVİTRİN / ENERJİ

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yayınlanan Ulusal Enerji Planı'nda ise güneş enerjisi kurulu güç hedefi 2035 itibarıyla 52 bin 900 MW olarak açıklandı. Sektör temsilcileri bu hedefe ulaşmak için her yıl 3 bin MW kurulum gerektiğini belirtiyor.

eden şirketler, sadece çevresel faydalar sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda rekabet avantajı elde ederek uzun vadeli başarıyı da yakalayacak. Türkiye'nin yeşil enerji potansiyelini tam anlamıyla kullanabilmesi için, kamu, özel sektör ve sivil toplumun iş birliği içinde çalışması ve yenilikçi çözümler geliştirmesi büyük önem taşıyor. Bu şirketlerin çoğu, Borsa İstanbul'da işlem görüyor. Yeşil Endeks, sürdürülebilirlik ve yeşil enerji odaklı şirketlerin performansını izlemek için oluşturulmuş bir kategori olarak biliniyor.

ISO VE FORTUNE 500'DE ÖNE ÇIKAN ENERJİ ŞİRKETLERİ

ISO 500, İstanbul Sanayi Odası tarafından her yıl yayınlanan ve Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşunu net satış gelirlerine göre sıralayan bir liste olarak biliniyor. Sanayi sektörünün nabzını tutan liste, her yıl güncelleniyor.

Fortune 500 ise, Amerikan iş dünyası dergisi Fortune tarafından her yıl yayımlanan, Amerika Birleşik Devletleri'nin en büyük 500 şirketini belirleyen bir liste. Türkiye için özel olarak hazırlanmış olan Fortune 500

Türkiye listesi ise, Türkiye'nin en büyük 500 şirketini belirlemekte ve bu şirketlerin gelirlerine göre sıralanıyor. Her yıl Temmuz ayında yayınlanan liste, Türkiye ekonomisinin genel durumunu ve büyük oyuncuların performansını değerlendirmek için önemli bir çalışma olarak öne çıkıyor.

LİSTELERDEKİ SIRALAMA FARKI METODOLOJİDEN

ISO 500 ve Fortune 500 listelerinde yeşil enerji ve sürdürülebilirlik alanında faaliyet gösteren şirketler önemli bir yer tutuyor. Enerji verimliliği, yenilenebilir enerji projeleri ve çevre dostu uygulamalar gibi alanlarda önemli adımlar atan bu şirketler olarak başarıyla takdir topluyor.

ISO 500 ve Fortune 500 Türkiye listelerindeki şirketlerin sıralamaları farklılık gösterebiliyor. Bunun nedeni, her iki listenin farklı metodolojiler kullanması ve farklı kriterlere göre sıralama yapması. ISO 500, sadece imalat sanayindeki şirketleri değerlendirirken, Fortune 500 Türkiye, tüm sektörlerdeki şirketleri kapsıyor. Ayrıca, ISO 500 net satış gelirlerine göre sıralama yaparken, Fortune 500 Türkiye brüt satış gelirlerini dikkate alıyor. Söz konusu farklılıklar, aynı şirketin iki listede farklı sıralamalarda yer almasına sebep oluyor.

ISO 500 ve Fortune 500 Türkiye'de öne çıkan enerji şirketleri şöyle sıralanıyor:

ENERJİSA ENERJİ (İST: ENJSA):

ISO 500 sıralaması: 13, Fortune 500 Türkiye sıralaması: 13, net satış geliri: 168.664.639.000 TL. Enerjisa,

Türkiye'nin yeşil enerji geleceğini şekillendirecek yeşil enerji potansiyelini tam anlamıyla kullanabilmesi için, yeşil enerjili şirketleriyle kamu, özel sektör ve sivil toplumun iş birliği içinde çalışması ve yenilikçi çözümler geliştirmesi büyük önem taşıyor.

Türkiye'nin enerji devi olup, enerji üretimi, dağıtım ve perakende satışıyla faaliyet gösteriyor. Yenilenebilir enerji yatırımlarıyla dikkat çekiyor. Güneş ve rüzgâr enerjisi projeleriyle Türkiye'nin yeşil dönüşümüne öncülük eden Enerjisa, sürdürülebilir bir gelecek için çalışıyor.

Yeşil enerjiyle sürdürülebilirlik yolunda yol kateden şirketler ISO 500 ve Fortune 500 Türkiye listesinin başarılı kuruluşları arasında yer alırken Borsa İstanbul Yeşil Endeks'in şampiyonları olarak öne çıkıyor. Şirketler enerji verimliliği, yenilenebilir enerji projeleri ve çevre dostu uygulamalarıyla dikkat çekiyor.

AKSA ENERJİ (IST: AKSEN):

ISO 500 sıralaması: 28, Fortune 500 Türkiye sıralaması: 65, net satış geliri: 35.172.257.432 TL. Yenilenebilir enerji üretimine odaklanan Aksa Enerji, güneş, rüzgâr ve biyokütle enerjisi projeleriyle Türkiye'nin enerji ihtiyacını temiz kaynaklardan karşılama hedefiyle ilerliyor. **ISO 500**'deki 28. sırası ve Fortune 500 Türkiye'deki 65. sırası, şirketin bu alandaki başarısının bir göstergesi.

ZORLU ENERJİ (IST: ZOREN):

ISO 500 sıralaması: 29, Fortune 500 Türkiye sıralaması: 76, net satış geliri: 27.281.884.000 TL. Enerji sektöründe geniş bir yelpazede faaliyet gösteren Zorlu Enerji, güneş, rüzgâr ve jeotermal enerji alanlarındaki yatırımlarıyla Türkiye'nin yenilenebilir enerji kapasitesini artırmaya katkı sağlıyor. Sürdürülebilirlik vizyonu ile hareket eden şirket, çevre dostu enerji üretimiyle gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakmayı hedefliyor.

CW ENERJİ (IST: CWENE):

ISO 500 sıralaması: 65, Fortune 500

Türkiye sıralaması: 99, net satış geliri: 20.890.345.000 TL. CW Enerji, güneş enerjisi çözümleri sunan ve bu alanda faaliyet gösteren bir şirket. Şirket, güneş panelleri üretimi ve güneş enerjisi santrallerinin kurulumu gibi alanlarda faaliyet gösteriyor. CW Enerji, Türkiye'de yenilenebilir enerji kullanımının artmasına katkı sağlıyor.

GAMA ENERJİ A.Ş.:

ISO 500 sıralaması: 110, Fortune 500 Türkiye sıralaması: 110 net satış geliri: 19.077.476.330 TL. Gama Enerji, enerji üretim ve dağıtımında faaliyet gösteren ve yenilenebilir enerji projelerine yatırım yapan bir şirket. Güneş, rüzgâr ve hidroelektrik enerjisi gibi çeşitli projeler ile Türkiye'nin enerji üretiminde sürdürülebilir çözümler sunuyor.

SMART GÜNEŞ ENERJİSİ A.Ş. (IST: SMRTG)

ISO 500 sıralaması: 122, Fortune 500 Türkiye sıralaması: 122, net satış geliri: 17.854.975.928 TL. Smart Güneş Enerjisi, yenilenebilir enerji çözümleri sunan bir şirket. Güneş panelleri üretimi ve güneş enerjisi santralleri kurulumunda faaliyet göstermekte. Şirket, Türkiye'de güneş

enerjisi kullanımının yaygınlaşmasına önemli katkılar sağlıyor.

KALYON GÜNEŞ TEKNOLOJİLERİ A.Ş.:

ISO 500 sıralaması: 209, Fortune 500 Türkiye Sıralaması: 209, net satış geliri: 10.560.889.333 TL. Kalyon Güneş Teknolojileri, Türkiye'nin en büyük güneş paneli üreticilerinden biri. Şirket, yenilenebilir enerji alanında birçok projeye imza atarak, Türkiye'nin enerji dönüşümüne katkıda bulunmaktadır. Kalyon, güneş enerjisi santralleri ve güneş panelleri üretimi ile sektörde öne çıkıyor.

AYDEM YENİLENEBİLİR ENERJİ (İST: AYDEM):

ISO 500 sıralaması: 337, Fortune 500 Türkiye sıralaması: 337, net satış geliri: 6.358.818.133 TL. Aydem Yenilenebilir Enerji, yenilenebilir enerji üretiminde faaliyet gösteren ve hidroelektrik, rüzgâr ve güneş enerjisi projeleri geliştiren bir şirket. Şirket, sürdürülebilir enerji kaynakları ile Türkiye'nin enerji ihtiyacını karşılamayı amaçlıyor.

İntertermal Kurulu Üretim Kapasitesi İK 10			
31.12.2023 (MWh/y)			
2023	2022	Şirketler	Teknik Kurulü Kapasite
1	1	Zorlu Enerji	305
2	2	Güneş Holding	260
3	3	Kıpaz Holding	229
4	4	Cellular Holding	213
5	5	Greeneco Enerji	196
6	6	Türkerler Holding	178
7	7	Sarıko Enerji	171
8	8	MB Holding	164
9	9	Siyah Enerji	160
10	10	Çemen Holding	142

Büyükölçekli Kurulu Güç İK 10			
31.12.2023 (MWh/y)			
2023	2022	Şirketler	Teknik Kurulü Kapasite
1	1	İTÇ Entegre Ank	170
2	4	Yedigöller Enerji	119
3	7	Ölmez Kömür Enerji	99
4	2	İmco	96
5	6	İstanbul Elektrik A.Ş.	37
6	7	Mutluk Enerji	36
7	8	Mouhio Enerji	33
8	9	Novtek Enerji	31
9	10	TPCL Yenilenebilir Enerji*	21
10	30	Kastamonu Entegre**	30

Güneş Kurulu Güç İK 10			
31.12.2023 (MWh/y)			
2023	2022	Şirketler	Teknik Kurulü Kapasite
1	1	Kalyon Enerji	1.092
2	2	Çengiz Enerji	262
3	-	Ecogreen Enerji Holding	94
4	3	Akdeniz	92
5	5	Ece Tur	90
6	16	Aydem Enerji*	81
7	4	Erciyes Anadolu Holding	68
8	19	Sarıko Enerji**	60
9	8	Dogan Grubu	43
10	6	Ozalın Enerji	38

Değerli Gaz Kurulu Üretim Kapasitesi İK 10			
31.12.2023 (MWh/y)			
2023	2022	Şirketler	Teknik Kurulü Kapasite
1	1	EDAS	4.735
2	2	ENKA	3.909
3	3	Enerjisa Üretim	1.583
4	4	Akso Enerji	1.047
5	5	Polimet Enerji	956
6	6	ACWA Power	927
7	7	Akenerji	904
8	8	Lınak Enerji	900
9	9	Bilgin Enerji	847
10	10	Gema Enerji	870

Hidroelektrik Kurulu Üretim Kapasitesi İK 10			
31.12.2023 (MWh/y)			
2023	2022	Şirketler	Teknik Kurulü Kapasite
1	1	EDAS	14.421
2	2	Çengiz Enerji	1.436
3	3	Enerjisa Üretim	1.363
4	4	Lınak Enerji	1.212
5	5	Ozalın Enerji	908
6	6	Aydem Enerji	852
7	7	Sarıko Enerji	809
8	8	Doğuş Enerji	636
9	9	Kolin	612
10	10	Energo-Pro	473

Küçük Ölçekli Kurulu Üretim Kapasitesi İK 10			
31.12.2023 (MWh/y)			
2023	2022	Şirketler	Teknik Kurulü Kapasite
1	1	Eren Enerji	2.760
2	2	Delikler Holding	2.530
3	3	EDAS	2.404
4	4	İÇDAS	1.605
5	5	Anadolu Birlik Holding	1.506
6	6	EMSA Power	1.320
7	7	Diler Holding	1.260
8	8	Aydem Enerji	941
9	10	Çengiz Enerji	613
10	9	STEAG GEMH	647

Bağımsız Kurulu Üretim Kapasitesi İK 10			
31.12.2023 (MWh/y)			
2023	2022	Şirketler	Teknik Kurulü Kapasite
1	1	Polimet Enerji	718
2	2	Borusan ENBW Enerji	634
3	3	Güneş Holding	619
4	4	Fiber Yenilenebilir Enerji Holding	502
5	5	Eksen Enerji	437
6	6	Dominer Holding	419
7	10	Enerjisa	287
8	7	RT Enerji	269
9	8	Bilgin Enerji	270
10	14	Türkerler Holding	267

*2022'de TPCL 1 MWh ile diğer birkaç şirket ile 32. sırada.
**2022'de Kastamonu Entegre 3 MWh ile diğer birkaç şirket ile 30. sırada.

*2022'de Aydem 0 MWh ile diğer birkaç şirket ile 26. sırada.
**2022'de diğer birkaç şirket ile 13. sırada.

ISO İmalat PMI 47,2'ye geriledi

» [İstanbul Sanayi Odası \(İSO\) Türkiye](#)
İmalat PMI anketinin Temmuz 2024 dönemi sonuçları açıklandı.

Buna göre, Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), temmuzda 47,2'ye geriledi.

Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, haziran ayında 47,9 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, temmuzda 47,2'ye gerileyerek üst üste 5. ay eşik değerinin altında gerçekleşti.

◆ **ISO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu** listesinde İzmir'den 37 firma yer aldı

İSO İkinci 500'de 75 Egeli başarısı

FİLİZ EROL

Istanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye'nin ikinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nu açıkladı. **İSO İkinci 500'de** Ege Bölgesi'nden 75 firma yer aldı. **İSO İkinci 500'de** yer alan Egeli firmaların 44 tanesinin **Ege Bölgesi Sanayi Odası'**na bağlı olduğu görüldü. 44 firmanın 4 tanesi ise ismini vermek istemedi. **İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu** listesinde İzmir'den 37 firma yer aldı. Listede, Manisa'dan 18 firma bulunurken, Denizli'den 9 firma yer aldı. **Ege Bölgesi'nden ilk 500'e giren firmalar**

Klimasan Klima San. ve Tic. A.Ş. 6. sırada yer alırken, Elsan Elektrik Gereçleri San. Ve Tic. A.Ş. 11. sırada yer aldı. Söke Değirmencilik San. Ve Tic. A.Ş. listede 18. olurken, Kaltun Madencilik **Sanayi** Nakliye ve

Akaryakıt Ticaret A.Ş. 19. sırada oldu. Baylan Ölçü Aletleri San. ve Tic. A.Ş. 23. sırada yer alırken, Eltaş Transformatör San. Ve Tic. A.Ş. 28. sırada yer aldı. Ege Kimya San. Ve Tic. A.Ş. 29. olurken, Ateş Çelik İnşaat Taahhüt Proje Mühendislik San. Ve Tic. A.Ş. 33. oldu. Batıçim Batı Anadolu Çimento **Sanayii** A.Ş. 42. sırada yer alırken, Norm Somun San. Ve Tic. A.Ş. 64. sırada yer aldı. Opet Fuchs Madeni Yağ San. Ve Tic. A.Ş. 73. olurken, TYH Uluslara-

rası Tekstil Pazarlama San. Ve Tic. A.Ş. 76. oldu. 77. Sırada Teknika Plastik Kalıp Plastik San. Ve Tic. A.Ş. olurken, 81. sırada Gesbey Enerji Türbini Kule Üretim San. Ve Tic. A.Ş. oldu. Atik Metal San. ve Tic. A.Ş. 97. olurken, Bambi Mobilya ve Yatak **Sanayi** A.Ş. 17. oldu. T.T.L. Tütün San. ve Dış Tic. A.Ş. 13. sırada yer alırken, Pilenpak Ambalaj San. ve Tic. A.Ş. 125. sırada yer aldı. Agromey Gıda ve Yem San. Tic. A.Ş. 127. sırada olurken, Ege Fren

San. ve Tic. A.Ş. 129. oldu. ZF Lemförder Aks Modülleri San. ve Tic. A.Ş. 136. olurken, Batıbeton **Sanayi** A.Ş. 147. oldu. 159. sırada Nemak İzmir Döküm **Sanayi** A.Ş. yer alırken, 168. sırada Fibrosan Cam Takviyeli Polyester San. ve Tic. A.Ş. yer aldı. Ege Seramik San. ve Tic. A.Ş. 178. sırada yer alırken, Uşak Seramik San. ve Tic. A.Ş. 179. sırada yer aldı.

Uğurlular Tekstil San. ve Tic. A.Ş. 191. olurken, Uysal Makina San. İth. İhr. ve Tic. A.Ş. 195. oldu. De-faş Madencilik San. ve Tic. A.Ş. 201. sırada yer alırken, Ekoten Tekstil San. ve Tic. A.Ş. 205. sırada yer aldı. 212. sırada İlkak Su Ürünleri San. ve Tic. A.Ş. olurken, 229. sırada Özgörkey Otomotiv Turizm Gıda San. ve Tic. A.Ş. oldu. İşbir Sentetik Dokuma **Sanayi** A.Ş. 230. sırada yer alırken, Alkim Kağıt San.

ve Tic. A.Ş. 236. sırada yer aldı. Roteks Tekstil İhracat San. ve Tic. A.Ş. 243. olurken, Işık Tarım Ürün-leri San. ve Tic. A.Ş. 260. oldu. Bağ Yağları San. ve Tic. A.Ş. 265. sırada yer alırken, Rella Gıda San. ve Tic. A.Ş. 269. sırada yer aldı. Euro Gıda San. ve Tic. A.Ş. 280. olurken, İzeltaş İzmir El Aletleri San. ve Tic. A.Ş. 281. oldu. 285. sırada CMK Kablo Elektrik **Sanayi** İç ve Dış Tic. Ltd. Şti. olurken, 305. sırada Balıkesir Yem San. ve Tic. A.Ş. oldu. Erikoğlu Emaye Bakır Tel **Sanayii** A.Ş. 313. olurken, Balta Floorco-vering Yer Döşemeleri San. ve Dış Tic. A.Ş. 317. oldu. Kale Pratt ve Whitney Uçak Motor **Sanayi** A.Ş. 322. sırada yer alırken, Valfsel Armatür **Sanayi** A.Ş., 327. sırada yer aldı. Afyon Et Entegre A.Ş. 350. sırada yer alırken, Mayteks Örne San. ve Tic. A.Ş. 351. sırada oldu.

Enflasyon artışı durmuyor

DÜNYADA doğal gaz fiyatları bir yılda yarı yarıya düşerken, iktidar ise konutların kullandığı doğal gaza yüzde 38 zam yaptı. İTO enflasyonu aylık yüzde 4.12 arttı, Merkez Bankasının enflasyon hedefini ikiye katladı. İstanbul Sanayi Odası'nın öncü göstergeleri ise gerileyen istihdama ve üretime işaret etti. s.6

Kemer sıkıldıkça emekçi eziliyor

Sanayide istihdam ve üretim koşulları geriledi. İktidar doğal gaz fiyatlarının yarı yarıya düştüğü yılda doğal gazla yüzde 38 zam yaptı. Ücretler ise adeta donduruldu.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından yayımlanan **PMI endeksi**, üretim ve istihdamda gerilemeye işaret etti. Haziran ayında 47.9 olan mançet PMI, temmuzda üst üste beşinci ay azalarak 47.2 seviyesine geriledi ve sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya görüldü. Yeni alınan siparişlerde, kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemde en sert düşüşü kaydetti. Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla birlikte istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi. İşçi sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye sektörü PMI raporuna göre; takip edilen on sektörün tamamında yeni siparişler yavaşladı. Üretimde ise giyim ve deri ürünleri haricindeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Bu gelişmelerin sonucunda istihdam ve satın alma faaliyetleri de yaygın şekilde düşüş kaydetti. İmalatçılar talep koşullarındaki zayıflığa bağlı olarak girdi almalarını azaltırken, sektörlerin çoğunluğunda girdi maliyetleri temmuzda da daha hızlı artarak haziran ayındaki tabloyu tersine çevirdi.

PMI ENDEKSİ KRİTİK DEĞERİN ALTINA İNDİ

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** imalat PMI (satın alma yöneticileri endeksi) anketinin, temmuz 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değeri olan 50.0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre; haziran ayında 47.9 seviyesinde kaydedilen mançet PMI, temmuzda üst üste beşinci ay azalarak 47.2'ye geriledi ve sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret etti. Söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeye geriledi.

KASIM 2023'TEN BU YANA EN SERT DÜŞÜŞ

Sektörün performansındaki bozulmada, zorlu piyasa koşulları nedeniyle yeni siparişlerde yaşanan keskin düşüş belirleyici oldu. Yeni alınan siparişlerde, kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemde en sert düşüşü kaydetti. Benzer şekilde yeni ihracat siparişlerinde de yılın üçüncü çeyreği daha belirgin bir yavaşlama ile başladı. Talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda üst üste dördüncü kez azaltmasına yol açtı ve bu azalış kasım 2022'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Personel yetersizliklerinin de üretim hacimlerini olumsuz etkilediği bildirildi.

İSTİHDAM SEVİYELERİ DÜŞÜŞ GÖSTERDİ

Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla birlikte istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi. Öte yandan istifalar ve emekliye ayrılmalar da bu gelişimde etkili oldu. İşçi sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü. Ham madde ve petrol fiyatlarındaki yükselişin yanı sıra Türk lirasının dolar karşısındaki zayıflığının da etkisiyle girdi maliyetleri temmuzda keskin bir artış kaydetti.

ENFLASYON ARTTI

Enflasyon oranları, girdi maliyetlerinde olduğu gibi nihai ürün satış fiyatlarında da haziran ayına kıyasla yükseldi. Bununla birlikte satış fiyatlarındaki artış nispeten hafif gerçekleşti. Ham madde temininde yaşanan güçlükler ve yüksek nakliye maliyetleri nedeniyle tedarikçilerin teslimat süreleri artmaya devam etti. Satın alma faaliyetleri ise belirgin bir şekilde azaldı ve söz konusu azalış kasım 2022'den bu yana en belirgin düzeye kaydedildi. Ayrıca, girdi ve nihai ürün stok seviyelerinde de düşüş gözlemlendi. (EKONOMİ SERVİSİ)

ON SEKTÖRÜN TAMAMINDA YENİ SİPARIŞLAR AZALDI

TÜRKİYE sektörü PMI raporu, üçüncü çeyreğe girilirken imalat **sanayi** sektörünün genelle yaygın talep zayıflığı ile karşılaştığına işaret etti. Yeni siparişler son dokuz ayda ilk kez olmak üzere, takip edilen on sektörün tamamında yavaşlama gösterdi. Üretimde ise giyim ve deri ürünleri haricindeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Bu gelişmelerin sonucunda istihdam ve satın alma faaliyetleri de yaygın şekilde düşüş kaydetti. Üte yandan, haziran ayında gevşeme gösteren enflasyon oranları temmuzda yeniden artış sinyali verdi.

EN SERT GERİLEME ELEKTRONİKTE

Yeni siparişlerde genelle yaygın yavaşlama kaydedilene, en sert gerileme elektronik ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Bu sektörün yeni siparişleri yaklaşık iki yıllık bir dönemde en sert düşüşünü kaydetti. Yeni siparişlerde en hafif ivme kaybı ise gıda ürünlerinde görüldü. Türk imalatçıları, yurt dışından yeni sipariş almaya yönelik çabalarında ise nispeten daha iyi performans sergiledi. Makine ve metal ürünleri öncülüğünde, üç sektörün yeni ihracat siparişleri büyüme kaydederken, en sert düşüş ise giyim ve deri ürünleri ile gıda ürünlerinde kaydedildi.

Toplam yeni siparişlerin yavaşlamasıyla birlikte firmalar temmuz ayında genel olarak üretimlerini azaltma yoluna gitti. Sadece giyim ve deri ürünlerinde üretim artışı görülürken on belirgin daralma elektrikli ve elektronik ürünler sektöründe ölçüldü. Benzer şekilde, temmuzda on sektör içerisinde yalnızca biri (gıda ürünleri) istihdamını artıran çalışan sayısında en hızlı azalış ise giyim ve deri ürünleri sektöründe gerçekleşti.

İMALATÇILAR GİRDİ ALIMLARINI AZALTTI

İmalatçılar talep koşullarındaki zayıflığa bağlı olarak girdi almalarını da azalttı. Satın alma faaliyetleri tüm sektörlerde düşüş gösterirken, en keskin yavaşlama metal olmayan mineral ürünlerde görüldü.

Sektörlerin çoğunluğunda girdi maliyetleri temmuzda daha hızlı artarak haziran ayındaki tabloyu tersine çevirdi. En yüksek girdi fiyatları enflasyonu, kara ve deniz taşımacılığı firmalarında gözlemlenirken en düşük oranlı artış ise ana metallerde kaydedildi. Ancak bu sektörde dahil girdi maliyetlerinin belirgin bir şekilde artması dikkat çekti.

Haziran ayında üç sektörün satış fiyatlarını düşürmesinin ardından, temmuz ayında tüm sektörlerde artış kaydedildi. Girdi maliyetlerindeki artışına paralel olarak, nihai ürün fiyatlarında da en yüksek enflasyon kara ve deniz taşımacılığı sektöründe gerçekleşti. Satış fiyatlarındaki en sınırlı artışlar ise gıda ürünleri ve tekstil ürünlerinde ölçüldü.

DÜNYADA İNDİRİM TÜRKİYE'DE ZAM

BORU Hatları ile Petrol Teslim AŞ (BOTAS), küresel doğal gaz fiyatlarındaki düşüş ve dolar/TL kurundaki stabiliteye rağmen, konutlar için doğal gaz fiyatlarını yüzde 38 artırdı. **Sanayiye** ise zam yapılmadı.

BOTAS, ağustos itibarıyla konutlarda kullanılan doğal gazın toptan satış fiyatına yüzde 38, yıllık doğal gaz tüketimi 300 bin metreküp ve altında olan serbest tüketicilerin elektrik üretimi haricinde kullandıkları doğal gazın satış fiyatına ise yüzde 33.1 oranında zam yapıldığını duyurdu.

Doğal gaz fiyatları yılbaşından bu yana yüzde 31, son bir yılda yüzde 50 düştü. (EKONOMİ SERVİSİ)

BOTAS

Fotoğraf: Unsplash

Fotoğraf: DHA

Enflasyonda aylık artış hızı yükseldi

İSTANBUL'da perakende fiyatların artış hızı aylık bazda yükselirken yıllık yavaşladı. Buna göre; İstanbul'da temmuz ayında perakende fiyatlar, aylık yüzde 4.21; yıllık bazda ise yüzde 72.80 oranında arttı. Toptan fiyatlar, aylık yüzde 1.04 yükselirken; yıllık ise yüzde 55.12 oldu.

2024 temmuz ayında İstanbul'da; perakende fiyat hareketlerinin göstergesi olan İstanbul

ücretler geçime indeksi bir önceki aya göre yüzde 4.21, toptan fiyat hareketlerini yansıtan toptan eşya fiyatları indeksi ise yüzde 1.04 oranında arttı. 2023 temmuz ayına göre, 2024 temmuz ayında yaşanan fiyat değişimlerini gösteren bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı **İstanbul Tüketici**

Ölçümü (İTO) 1995 bazlı ücretler geçime indeksi yüzde 72.80, toptan eşya fiyatları indeksi ise yüzde 55.12 olarak gerçekleşti. Haziran'da perakende fiyatlar aylık yüzde 3.42, yıllık yüzde 82.14 artmıştı.

(EKONOMİ SERVİSİ)

İmalatta tüm göstergeler düşüşte

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), temmuzda 47,2'ye geriledi. Eşik değer olan 50'nin altında ölçülen tüm rakamların sektörde kötüleşmeye işaret ederken manşet PMI, üst üste beşinci ay eşik değerinin altında hesaplandı.

Endeks, sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamayı gösterirken, söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde meydana geldi. Yeni alınan siparişlerde de Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi.

Yeni ihracat siparişlerinde de yılın üçüncü çeyreği belirgin bir yavaşlama ile başladı. Çalışmaya göre talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda üst üste dördüncü kez azaltmasına yol açtı. Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü.

Rapora göre ham madde ve petrol fiyatlarındaki yükselişin yanı sıra Türk lirasının dolar karşısındaki zayıflığının da etkisiyle girdi maliyetleri temmuzda keskin bir artış kaydetti. İSO'nun raporuna göre üçüncü çeyreğe girilirken imalat **sanayi** sektörü, genele yayılı bir talep zayıflığı ile karşılaştı. Yeni siparişler son 9 ayda ilk kez olmak üzere, takip edilen 10 sektörün tamamında yavaşlama gösterdi.

Üretimde ise giyim ve deri ürünleri haricindeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Bu gelişmelerin sonucunda istihdam ve sa-

tın alma faaliyetleri de yaygın şekilde düşüş kaydetti.

Yeni siparişlerde genele yayılı yavaşlama kaydedilirken, en sert gerileme elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Bu sektörün yeni siparişleri yaklaşık 2 yıllık bir dönemin en sert düşüşünü kaydetti. Makine ve metal ürünleri öncülüğünde, üç sektörün yeni ihracat siparişleri büyüme kaydederken, en sert düşüş ise giyim ve deri ürünleri ile gıda ürünlerinde kaydedildi.

FİRMALAR ÜRETİM AZALTI

Çalışmaya göre toplam yeni siparişlerin yavaşlamasıyla firmalar temmuz ayında genel olarak üretimlerini azaltma yoluna gitti. Sadece giyim ve deri ürünlerinde üretim artışı görülürken, en belirgin daralma elektrikli ve elektronik ürünler sektöründe ölçüldü. Benzer şekilde, temmuzda 10 sektör içerisinde sadece gıda ürünleri istihdamını artırırken, çalışan sayısında en hızlı azalış ise giyim ve deri ürünleri sektöründe

gerçekleşti. İmalatçılar talep koşullarındaki zayıflığa bağlı olarak girdi alımlarını da azalttı. Satın alma faaliyetleri tüm sektörlerde düşüş gösterirken, en keskin yavaşlama metalik olmayan mineral ürünlerde görüldü.

EN YÜKSEK FİYAT ARTIŞI KARA VE DENİZ SATIŞLARINDA

Sektörlerin çoğunluğunda girdi maliyetleri temmuzda daha hızlı artarak haziran ayındaki tabloyu tersine çevirdi. En yüksek girdi fiyatları enflasyonu, kara ve deniz taşıtları firmalarında gözlenirken, en düşük oranlı artış ise ana metallerde kaydedildi.

Haziran ayında üç sektörün satış fiyatlarını düşürmesinin ardından temmuzda tüm sektörlerde artış kaydedildi. Girdi maliyetlerindeki görünümüne paralel olarak, nihai ürün fiyatlarında da en yüksek enflasyon kara ve deniz taşıtları sektöründe gerçekleşti. Satış fiyatlarındaki en sınırlı artışlar ise gıda ürünleri ve tekstil ürünlerinde ölçüldü.

“OLUMSUZLUKLARA RAĞMEN ÜRETİME DEVAM EDİYORUZ”

Istanbul Sanayi Odası (İSO), Haziran ayında açıkladığı “**İSO Türkiye**’nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu-2023” araştırmasının ardından, “**İSO İkinci 500**” araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

Denizli’den 9 firma listede yer aldı. Denizlili firmaların başarısını tebrik eden DSO Başkanı Selim Kasapoğlu, yaşanan olumsuzluklara rağmen Denizli **sanayicisinin** üretimine devam ettiğini belirtti.

Istanbul Sanayi Odası (İSO), Haziran ayında açıkladığı “**İSO Türkiye**’nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu-2023” araştırmasının ardından, “**İSO İkinci 500**” araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Listedeki, bu yıl Denizli’den 9 firma yer aldı. Tekstil-konfeksiyon sektörü 5 firma ile kendine yer bulurken, kablo-bakır tel 4 firma ile listede öne çıktı. İkinci 500 şirkette 11. olan Elsan Elektrik Gereçleri, Denizli sıralamasında listenin başında yer aldı. Elsan’ı 176. sıradaki Küçükler Tekstil, 191. sıradaki Uğurlular Tekstil izledi. Listedeki yer alan Denizli firmalarından 4’ü geçen seneye göre daha üst sıralara yükseliş gösterirken, geçen sene ikinci 500 sıralamasında bulunmayan iki firma, bu sene ikinci 500’e dahil oldu.

Listeye giren firmaları tebrik eden ve önümüzdeki yıllarda firma sayısının artmasını dileyen DSO Başkanı Selim Kasapoğlu,

“Uygulanan ekonomi politikaları, artan üretim ve girdi maliyetleri, istihdam ve lojistik problemleri, finans sorunları gibi pek çok sorun, üretim hedeflerimizi, yatırım hedeflerimizi ve **sanayinin** geleceğini olumsuz etkilemeye devam ediyor. Biz, yaşadığımız hammadde, enerji, finans, iş gücü, ulaşım ve pazar ile ilgili sorunlarımızı her platformda dile getirdik, getiriyoruz. Tüm bu olumsuz etkenlere rağmen **sanayicilerimiz** üretime devam etmek, sahip olunan bilgi birikimini kaybetmemek için üstün bir çaba içerisinde. Yaşanan tüm zorluklara rağmen, yatırımlarıyla ekonomik büyümemize, ihracatımıza ve istihdama katkılarını sürdürerek, ikinci 500 listesinde kendisine yer bulan tüm firmalarını tebrik ediyorum. Önümüzdeki yıllarda listedeki firma sayımızın artmasını diliyorum” ifadelerini kullandı. **SAYFA 6’DA**

“OLUMSUZLUKLARA RAĞMEN ÜRETİME DEVAM EDİYORUZ”

Istanbul Sanayi Odası (İSO), Haziran ayında açıkladığı “**İSO Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023**” araştırmasının ardından, “**İSO İkinci 500**” araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Denizli’den 9 firma listede yer aldı. Denizlili firmaların başarısını tebrik eden DSO Başkanı Selim Kasapoğlu, yaşanan olumsuzluklara rağmen Denizli **sanayicisinin** üretimine devam ettiğini belirtti.

Istanbul Sanayi Odası (İSO), Haziran ayında açıkladığı “**İSO Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023**” araştırmasının ardından, “**İSO İkinci 500**” araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Listede, bu yıl Denizli’den 9 firma yer aldı. Tekstil-konfeksiyon sektörü 5 firma ile kendine yer bulurken, kablo-bakır tel 4 firma ile listede öne çıktı. İkinci 500 şirkette 11. olan Elsan Elektrik Gereçleri, Denizli sıralamasında listenin başında yer aldı. Elsan’ı 176. sıradaki Küçüker Tekstil, 191. sıradaki Uğurlular Tekstil izledi. Listede yer alan Denizli firmalarından 4’ü geçen seneye göre daha üst sıralara yükseliş gösterirken, geçen sene ikinci 500 sıralamasında bulunmayan iki firma, bu sene ikinci 500’e dahil oldu.

Listeye giren firmaları tebrik eden ve önümüzdeki yıllarda firma sayısının artmasını dileyen DSO Başkanı Selim Kasapoğlu, “**İSO İkinci 500-2023** araştırması, içinden geçmekte olduğumuz ekonomik ve finansal şartları, ihracat performanslarını, AR-GE ve teknoloji faaliyetlerine ilişkin göstergeleri açısından önemli sonuçlar ortaya koydu. Geçtiğimiz yıl ikinci 500 listesinde ilk sırada yer alan bir firmamız, bu yıl ilk 500 listesinde açıklanmıştı. Firmalarımızdan 4’ü geçen seneye göre daha üst sıralarda listede kendisine yer buldu. Bu yıl listede yer almayan firmalarımızın yanı sıra geçen sene ikinci 500 sıralamasında bulunmayan iki firmamızın listeye dahil olduğunu görüyoruz. Geçtiğimiz yıl 11 olan firma sayımız ise bu yıl 9’a düştü. Hepimizin

malumu olduğu üzere 2022’nin devamında 2023 yılı da zor bir yıl oldu. Uygulanan ekonomi politikaları, artan üretim ve girdi maliyetleri, istihdam ve lojistik problemleri, finans sorunları gibi pek çok sorun, üretim hedeflerimizi, yatırım hedeflerimizi ve **sanayinin** geleceğini olumsuz etkilemeye devam ediyor. Biz, yaşadığımız hammadde, enerji, finans, iş gücü, ulaşım ve pazar ile ilgili sorunlarımızı her platformda dile getirdik, getiriyoruz. Tüm bu olumsuz etkenlere

rağmen **sanayicilerimiz** üretime devam etmek, sahip olunan bilgi birikimini kaybetmemek için üstün bir çaba içerisinde. Yaşanan tüm zorluklara rağmen, yatırımlarıyla ekonomik büyümemize, ihracatımıza ve istihdama katkılarını sürdürerek, ikinci 500 listesinde kendisine yer bulan tüm firmalarımızı tebrik ediyorum. Önümüzdeki yıllarda listedeki firma sayımızın artmasını diliyorum” ifadelerini kullandı.

(Tolga ALP DÜZGÖREN)

KISA | Haber

TÜRKİYE'NİN SANAYİ DEVLERİ BELLİ OLDU

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından yapılan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçları belli oldu.

İSO tarafından hazırlanan, sanayi sektörlerinin devlerini belirleyen ve 1968'den bu yana aralıksız olarak açıklanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçları kamuoyu ile paylaşıldı. Üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 484 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş oldu. İkinci sırada 238 milyar lira ile Ford Otomotiv, üçüncü sırada ise 227 milyar lira ile Star Rafineri yer aldı. Sektörel dağılıma bakıldığında Tekstil ürünleri sanayisinde faaliyet gösteren 26 firma, Hazır Giyim eşyaları sanayisinde faaliyet gösteren 10 firma da listede yer buldu. Bir önceki yıl Tekstil sektöründen 32, Hazır Giyim sektöründen ise 11 firma listede bulunuyordu. İSO 500'de üretimden satışların 2023 yılında yüzde 42,1 artarak 4,4 trilyon liradan 6,3 trilyon liraya çıktığını ifade eden İSO Başkanı Erdal Bahçivan, "Üretimden satışlarda büyüme, bir

önceki yıl yüzde 119 iken 2023 yılında yüzde 42,1'e geriledi. Bunun nedenleri yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat'ta yaşadığımız deprem felaketleri ve seçimler sonrasında ekonomi politikalarında yaşanan değişimdir. Hangi göstereyi kullanırsak kullanalım, 2023 yılında İSO 500'ün üretimden satışları, enflasyonun altında kaldı ve reel olarak gerileme gösterdi." dedi. Her yıl yapılan araştırma ile birlikte sanayide teknoloji yoğunluklarına göre yaratılan katma değer dağılımının da incelendiğini belirten Bahçivan, "Sanayimizin düşük, orta ve yüksek teknoloji ile bağımlı en somut şekilde ortaya koyan bu verilerde son yıllarda genellikle durağan, değişmeyen bir seyir vardı. Fakat bu yıl, yüksek ve orta-yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerin yaratılan toplam katma değer içindeki payını 4 puan artırması, sanayimizin teknolojik dönüşümü adına umut vericidir." dedi.